

V ŚWIATOWY ZJAZD POLONII I POLAKÓW Z ZAGRANICY

Warszawa, 20-23 września 2018 r.

ŁĄCZY NAS

niepodległa

ORGANIZATORZY:

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

RADA
POLONII ŚWIATA

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY
W ROKU 100-LECIA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI 1918-2018

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU HONOROWEGO
STANISŁAW KARCZEWSKI
MARSZAŁEK SENATU RP

Polonia

ŁĄCZY NAS
niepodległa

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

POLONIA – łacińskim słowem „Polonia” określa się całą polską diasporę. Jednakże w węższym rozumieniu pojęcie to obejmuje osoby, które pomimo tego, iż urodziły się poza Polską, poczuwają się do polskiego pochodzenia i związków z polskością. Termin ten stosowany jest najczęściej wobec polskich społeczności w USA, Kanadzie, Francji i Brazylii, tj. osób, których przodkowie – dziadkowie lub pradiadkowie – wyjechali z Polski całe dziesięciolecie temu.

Najstarsze skupiska Polonii:

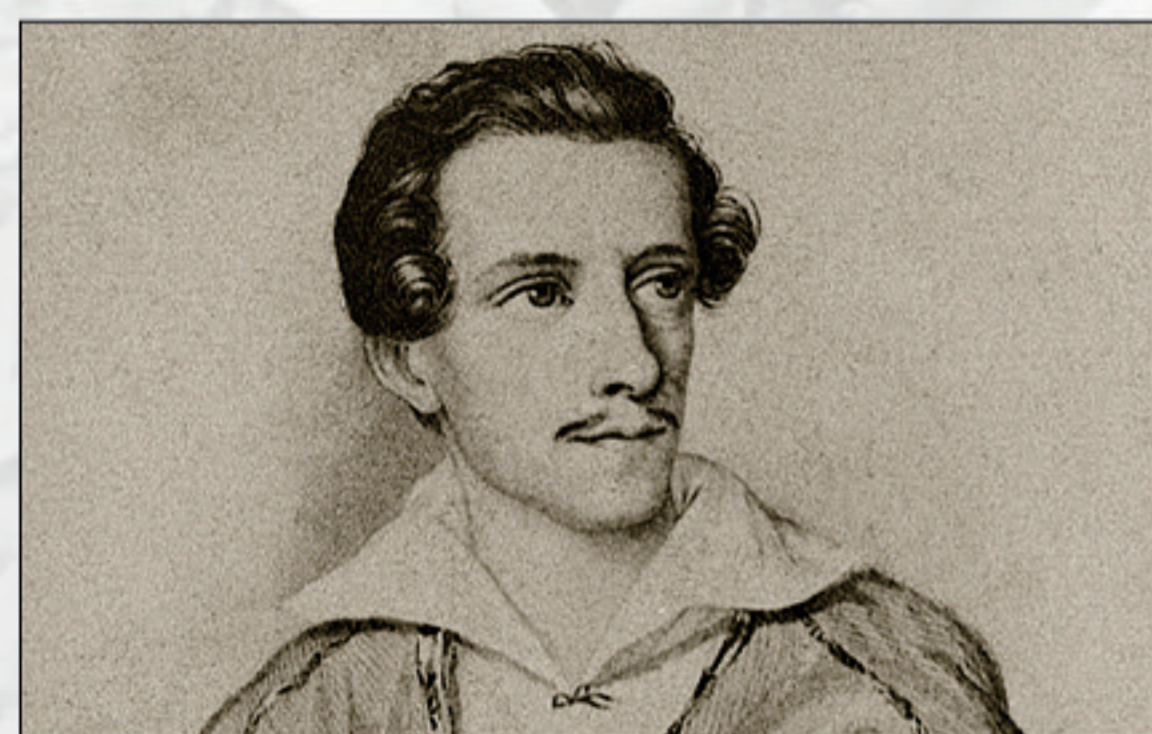
FRANCJA

Emigracja polska do Francji związana z wydarzeniami politycznymi zainicjowana została pod koniec XVIII wieku (w wiekach wcześniejszych Polacy odwiedzali ten kraj, a niekiedy także osiedlali się tutaj, głównie z przyczyn naukowych i artystycznych) – po upadku Powstania Kościuszkowskiego 1794 roku. We Francji (choćby przez moment) znaleźli się wówczas (m. in.) uczestnicy tego powstania: Tadeusz Kościuszko, Józef Hoene-Wroński (filozof i żołnierz), gen. Jan Henryk Dąbrowski, ks. Józef Poniatowski, gen. Józef Chłopicki i wielu innych (część z nich odegrała w przyszłości ważną rolę w dziejach I Republiki Francuskiej).

W I połowie wieku XIX – w wyniku tzw. „Wielkiej Emigracji”, spowodowanej upadkiem Powstania Listopadowego, przybyło tutaj ok. 5-6 tysięcy Polaków. Jednakże liczba tych (w szeregach polskich emigrantów znaleźli się wówczas: książę Adam Jerzy Czartoryski – założyciel obozu politycznego Hotel Lambert, Maurycy Mochnacki, Julian Ursyn Niemcewicz, Juliusz Słowacki, Adam Mickiewicz, Fryderyk Chopin i inni), którzy się tu osiedlili zmieniła się. Część osób, po krótkim pobycie w tym kraju, ruszyła dalej i osiadła się w innych państwach; również poza Europą. W związku z czym w pierwszym spisie emigrantów (przeprowadzonym we Francji w roku 1839 roku) odnotowano, że żyło tutaj wówczas jedynie 3472 Polaków.

Adam Mickiewicz

Juliusz Słowacki

Fryderyk Chopin

Przed I wojną światową liczba zarejestrowanych we Francji Polaków była nadal stosunkowo niewielka i wahała się od 10 do 12 tys. osób. Sytuacja ta uległa zmianie w latach 1919-1920, kiedy osiedliło się tutaj ok. 492500 Polaków. Według danych z 1938 r. liczba Polaków (nie licząc osób przebywających tu nielegalnie) wyniosła 611700 osób. Większość z nich (głównie polskich emigrantów zarobkowych), bo aż 71,8%, zamieszkiwało w tym okresie w 9 departamentach – najwięcej w departamencie Pas-de-Calais i Nord (tworząc zwarte osiedla położone najczęściej bezpośrednio w okolicach kopalni węgla). Pozostali Polacy zamieszkiwali w departamentach: Seine (Paryż), Moselle, Aisne, Meurthe-et-Moselle, Seine-et-Oise, Sciene-et - Marine, Rhone.

Przedstawiciele francuskiej Polonii podczas uroczystości otwarcia i poświęcenia nowego gmachu Ambasady RP w Paryżu przy rue Saint Dominique

Obchody rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę w Paryżu

Obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja przez dyplomatów i Polonię francuską w Paryżu

Pożegnanie konsula Polskiego w Strasburgu Bogdana Samborskiego przez francuską Polonię

Pielgrzymka Polonii z Paryża na polski cmentarz Les Champeaux w Montmorency na groby Polaków poległych w czasie rewolucji lutowej w 1830 r. we Francji

W czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu dotarli tutaj także polscy żołnierze i uchodźcy, m. in. z obozów koncentracyjnych. Z tego też powodu w 1957 r. we Francji mieszkało już 750 tys. osób polskiego pochodzenia, w tym ok. 500 tysięcy Polaków naturalizowanych i 250 tysięcy obywateli francuskich przynajmniej do polskiego pochodzenia (w pierwszym i drugim pokoleniu). Kolejni Polacy osiedlali się tutaj w latach 1956, 1968, 1981-1982, w latach dziewięćdziesiątych i po 2004 roku.

Uroczystość odsłonięcia pomnika Adama Mickiewicza autorstwa Antoine'a Bourdelle'a na placu de l'Alma w Paryżu

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Najstarsze skupiska Polonii:

BRAZYLIA

Pierwsze wzmianki na temat Polaków, którzy przybyli do Brazylii odnaleźć można już w XVII wieku. Jednym z pierwszych (odnotowanym w rejestrach nazwisk) był Krzysztof Arciszewski – „generał, który po wstąpieniu do Holenderskiej Kompanii Wschodnio-Indyjskiej został wysłany (w 1629 roku) do Brazylii”, który „zasłużył się w bitwach o brazylijskie posiadłości kolonialne i bogactwa naturalne” (dzisiaj w mieście Pernambuco znajduje się pomnik ku jego czci). Pod koniec I połowy XIX wieku przybył tutaj także Florian Rozwadowski, polski kartograf i badacz – nazywany „ojcem brazylijskiej topografii”, który przyczynił się do powstania pierwszej mapy dopływu Amazonki. W tym okresie przybyli tu także: polski lekarz – dr Piotr Ludwik Napoleon Czerniewicz, współzałożyciel akademii medycznej w Rio de Janerio (autor – opublikowanej w 1841 roku – encyklopedii medycznej).

Większa ilość emigrantów z ziem polskich przybyła do Brazylii jednak dopiero w II połowie XIX wieku (w latach 1869-1871). Pierwsze polskie osiedla założone zostały na terenie obecnego municypium Brusque – w stanie Santa Catarina. Polskie osadnictwo rozwinęło się w tym czasie przede wszystkim w stanie Parana, Santa Catarina i Rio Grande do Sul, tworząc swoisty „pierścień” wokół Kurytyby.

Do 1890 r. na południu Brazylii osiedliło się łącznie ok. 10 tys. osób polskiego pochodzenia (w tym okresie przybyła tu także grupa polskich inżynierów, którzy pracowali przy budowie kolei Sao Paulo – Santos i portu rzeczno-górnego w Manus w Amazonii).

Fala emigracji z ziem polskich, określana mianem „gorączki brazylijskiej” – przybrała na sile w latach 90-tych XIX wieku. W momencie, w którym rząd Brazylii zdecydował się sprowadzić z Europy 750 tys. osób, które miały otrzymać darmowe przydziały ziemi. Wówczas wyjazdem do Brazylii zainteresowała się biedota wiejska z Galicji i zaboru rosyjskiego. Ostatecznie w ramach tej akcji (realizowanej w trzech etapach) osiedliło się tutaj w latach 1890-1892 ok. 63 tys. chłopów z Królestwa Polskiego, a od 1895 r. do początków XX wieku 25 tys. osób z Galicji i w latach 1911-1912 ok. 10 tys. osób z Podlasia i Lubelszczyzny.

Przed wybuchem II wojny św. przybyło tutaj 40 tys. Polaków, a w czasie jej trwania dotarła tutaj kolejna grupa naszych rodaków (tj. od 20 do 30 tysięcy osób).

Kolonia polska w Mallet w stanie Parana w Brazylii

Wesele w kolonii polskiej Itaperussu w stanie Parana w Brazylii

Kolonia Nowy Gdańsk w stanie Parana w Brazylii

Kurs wychowania fizycznego w Mallet w stanie Parana w Brazylii

Kolonia polska w Mallet w stanie Parana w Brazylii

Otwarcie domu Towarzystwa Młodzieży w Florianópolis w stanie Parana w Brazylii

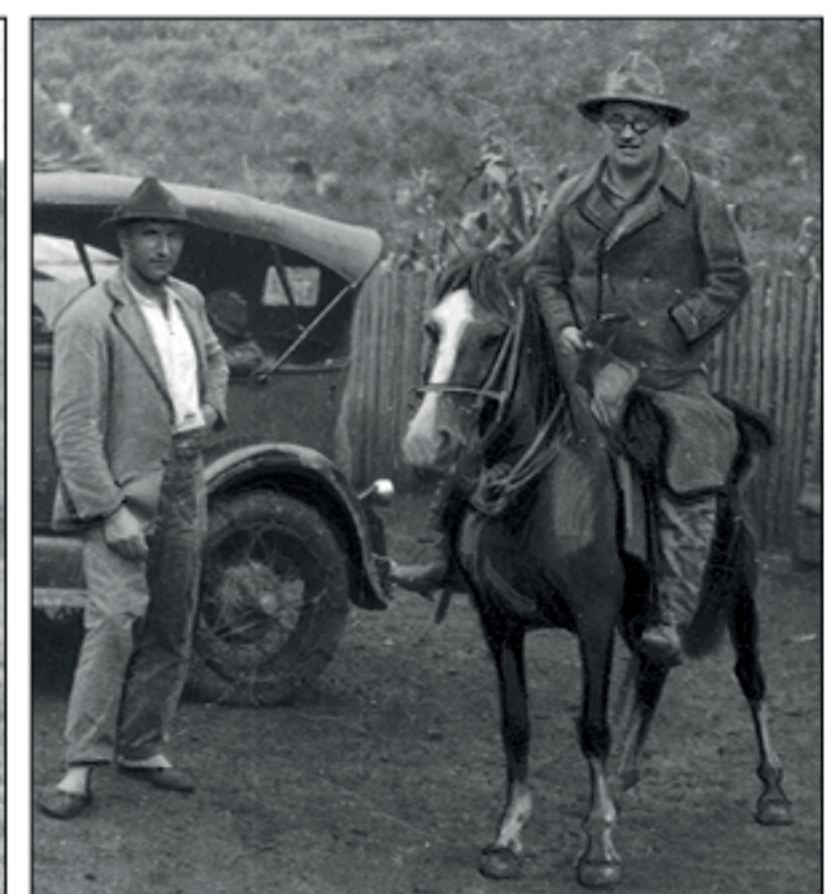
Kolonia polska w Almirante Tamandare w stanie Parana w Brazylii

Kolonia Senador Corrêa w stanie Parana w Brazylii

Rodzina polskich osadników ze stanu Parana w Brazylii

Kolonia polska w Cruz Machado w stanie Parana w Brazylii

Mapa polskich kolonii w Brazylii

Sprawą polskiego osadnictwa w Paranie interesował się m.in. Roman Dmowski – przedstawiciel Narodowej Demokracji, który odwiedził Brazylię w 1899 roku. Zwrócił wówczas uwagę na fakt, że Polacy z Parany żyli w swoim osobnym świecie – z dala od wielkich miast, jednakże nie narzekali na brak bezpieczeństwa.

ROMAN DMOWSKI:

Trzeba pamiętać, że tutejsze osady polskie po lasach żyją właściwie bez rządu, bez sądu, bez policji, że pomimo to nie dzieje się tam zbrodnie, ludzie się nie mordują, nie okradają, nie gwałcą, że życie płynie prawidłowo, jakby w karbach najlepszej organizacji państwowej.

Obecnie w Paranie żyje ok. milion osób polskiego pochodzenia, a rodzime korzenie ma tutaj ok. co dziesiąty mieszkaniec regionu. Największa Polonia zamieszkuje w stolicy stanu – w Kurytybie. Niektóre szacunki informują nawet o 300 tys. mieszkańców miasta, którzy przynajmniej część mają do polskiego pochodzenia. W Kurytybie odnaleźć można wiele śladów polskości. Funkcjonują tu także liczne organizacje polonijne, m.in. Towarzystwo im. Tadeusza Kościuszki i Towarzystwo im. Józefa Piłsudskiego, a także: Centrum Tradycji Polskich, Dom Kultury Polska-Brazylia, oraz Stowarzyszenie Dobroczyńno-Kulturalne Polaków w Brazylii (Polbras).

FERNANDO HENRIQUE CARDOSO, PREZYDENT BRAZYLII, 2002:

Od dawna podziwiam bratniego i szczerego ducha Polaków. Podczas moich wizyt na południu Brazylii, szczególnie w stanach Parana i Rio Grande do Sul, uznałem mnie szlachetność Polaków i ich potomków, którzy żyją tam nie mieszając. Polonia liczy sobie około półtora miliona osób, co sprawia, że Brazylija posiada drugą co do wielkości grupę polskich imigrantów po Stanach Zjednoczonych. Tę liczbę zawsze cytuję, ponieważ Brazylijczycy są z niej dumni i świadomi wyjątkowego wkładu wniesionego przez ten przyjazny naród w kształtowanie społeczeństwa. Od teatru po sztukę piękne, od rolnictwa po przemysł, nie mówiąc o edukacji i nauce, udział społeczności polskiej jest bardzo znaczący w życiu Brazylii.

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

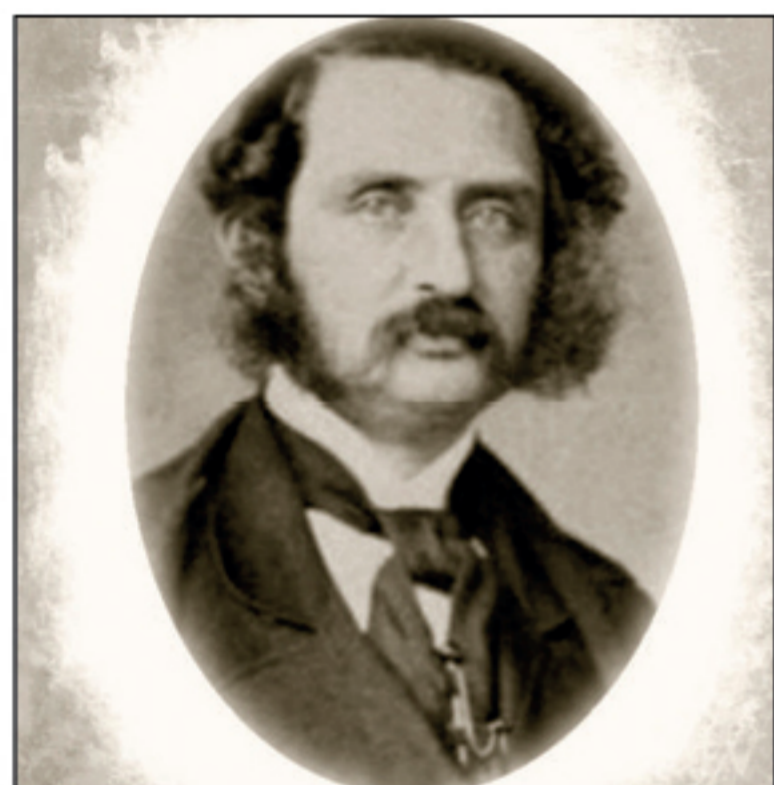
Najstarsze skupiska Polonii:

KANADA

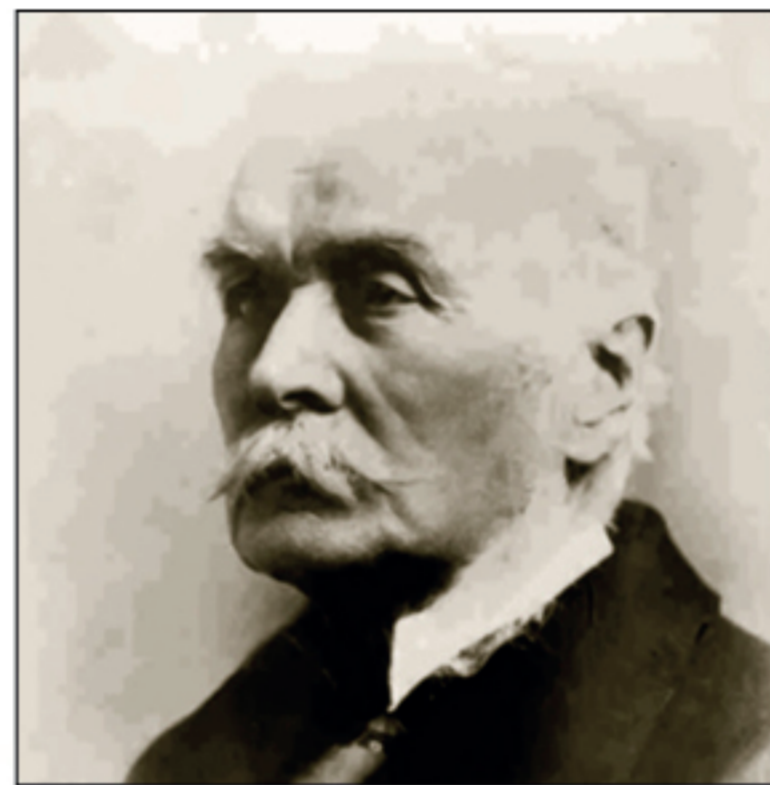
Pierwsze wzmianki o Polakach, którzy osiedlili się na terytorium Kanady (nazwę Kanada wprowadzono dopiero w 1867 r.) dotyczą drugiej połowy XVII wieku i XVIII stulecia. Wg niektórych źródeł pierwszym polskim emigranem był **Andrzej Wilk** (syn gdańskiego kupca), który dotarł tutaj w 1686 r. Zaś kolejnym **Dominik Barcz** – handlarz z Gdańska, który osiedlił się w Montrealu, gdzie zawarł (w 1752 r.) ślub z Teresą Dubois. Niemał 30 lat później (w 1781 r.) przybył tu także August **Franciszek Głabiński** – lekarz, który jako chirurg brał udział w amerykańskiej wojnie o niepodległość, a po jej zakończeniu osiedlił się w Quebecu, gdzie w 1791 r. otworzył swoją aptekę.

Większa liczba Polaków osiedliła się jednak na tym terenie dopiero w wieku XIX – m. in. po upadku Powstania Listopadowego (1830-1831). Emigranem polistopadowym był m. in. **Aleksander Edward Kierzkowski (1816-1870)** – członek Agricultural Society of Lower Canada, sędzia pokoju i major lokalnych sił porządkowych, który początkowo przebywał we Francji, jednakże po ukończeniu studiów i uzyskaniu dyplomu inżyniera infrastruktury, przyjechał do Kanady. W 1867 r. Kierzkowski (reprezentujący liberałów) uzyskał – jako pierwszy Polak – mandat deputowanego Izby Gmin.

W tym okresie przybył tu także **Kazimierz Stanisław Gzowski – Sir Casimir Gzowski (1813-1898)**, również powstaniec listopadowy. Z zawodu inżynier, budowniczy mostów, dróg i linii kolejowych, który zaprojektował most nad Niagarą (International Bridge), łączący Kanadę ze Stanami Zjednoczonymi – współtwórca centralnego systemu transportowego Kanady, Instytutu Inżynieryjnego Kanady i parku Niagara Falls. A także przedstawiciel królowej Wiktorii w armii kanadyjskiej (przyszły administrator prowincji Ontario).

Aleksander Edward Kierzkowski
(1816-1870)

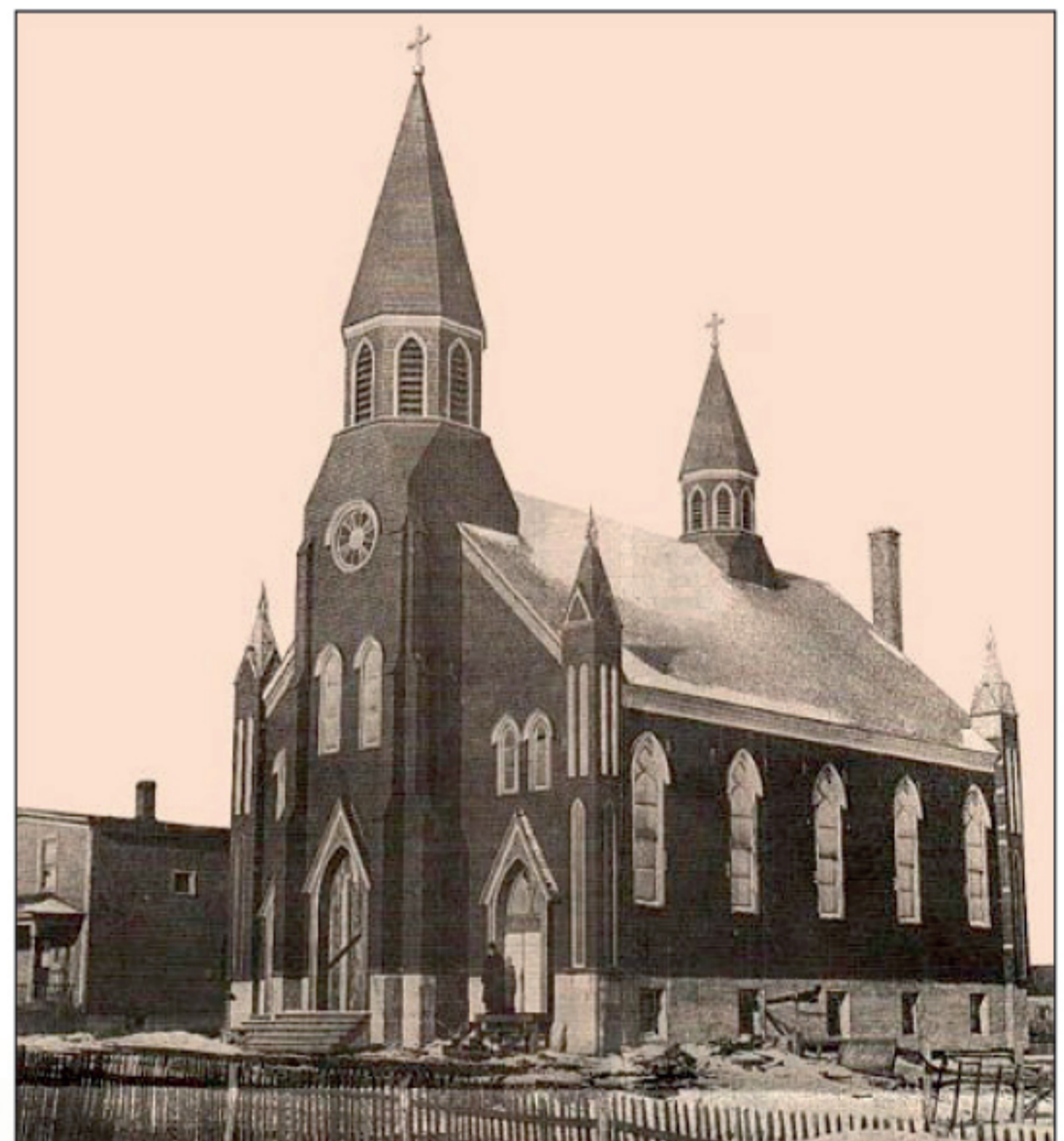

Kazimierz Stanisław Gzowski
(1813-1898)

W czasie II wojny św. osiadło tu ok. 800 polskich uchodźców (m. in. rodziny polskich urzędników państwowych, technicy, inżynierowie i specjaliści przemysłu zbrojeniowego).

W 1946 r. Kanada przyjęła pierwszą grupę żołnierzy polskich z Włoch i Europy Zachodniej, a także byłych jeńców i więźniów (ok. 55 tysięcy osób). Polacy, którzy przybyli w tym czasie do Kanady reprezentowali niemal wszystkie grupy społeczne, jednakże ok. 20% osób posiadało średnie lub wyższe wykształcenie.

W latach 1953-1971 Kanada przyjęła ok. 55 tysięcy Polaków. W latach 1980-1982 i po 1986 roku emigracja z Polski do Kanady nasiliła się (tzw. „emigracja solidarnościowa”) – przybyło tutaj wówczas ok. 80 tys. osób. W latach 1991-1996 Kanada przyjęła 35 tys. Polaków, wśród których wysoki odsetek stanowiły osoby młode (ok. 30 roku życia) i dobrze wykształcone – często z bardzo dobrą znajomością jednego z kanadyjskich języków urzędowych.

St. Marys – Kościół polski w budowie w 1913 roku, Kanada

Jednakże historię liczniejszego pochodźstwa Polaków do Kanady zapoczątkowali de facto dopiero emigranci zarobkowi. W 1858 roku przybyło tutaj ok. 78 osadników (16 rodzin) z terenu Kaszub. Osiedlili się oni w prowincji Ontario (wokół Barry's Bay) w hrabstwie Renfrew. Do 1864 r. osiedliło się tutaj ok. 500 osób z terenów zaboru pruskiego (tj. północno-zachodniej Polski), które przyczyniły się do założenia w 1873 r. (w miejscowości Wilno) pierwszej polskiej parafii.

W latach 1896-1914 do Kanady przybyło ok. 115 tys. polskich emigrantów (wielu tuż przed wybuchem I wojny światowej ok. 60 tys. osób). Kolejni – głównie osoby bez kwalifikacji, pochodzące ze wsi (ok. 142 tysięcy) – osiedlili się tu w latach 1918-1939.

Polskie Towarzystwo Świadczeń St. Michaels – Sydney Nowa Szkocja ok. 1915 roku, Kanada

Cape Breton – Spotkanie polskiej społeczności z Janem Pawłem II w 1984 roku, Kanada

**V ŚWIATOWY
ZJAZD POLONII
I POLAKÓW Z ZAGRANICY**
Warszawa, 20-23 września 2018 r.
ŁĄCZY NAS *wiepodległa*

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Najstarsze skupiska Polonii:

STANY ZJEDNOCZONE

Najstarszą polską rodziną, która przybyła do Ameryki Północnej była rodzina Zabierskich (właściwie Zborowskich), która osiedliła się w okolicach miasta Hackensack (NY) w roku 1562. Kolejne wzmianki na temat Polaków dotyczą ówczesnej kolonii Jamestown (zlokalizowanej na brzegach James River), w której w 1608 roku osiedliło się 5 polskich osadników, którzy w 1619 r. zorganizowali pierwszy w dziejach Stanów Zjednoczonych strajk („No vote. No work” – za: „Nowy Dziennik” 2014) domagając się podobnych praw wyborczych, jak te przyznane osadnikom angielskim. W latach 1777 – 1783 przebywał tu także Tadeusz Kościuszko, który zasłużył się w walkach o niepodległość tego państwa – odznaczając się męstwem w bitwie pod Benis’ Heights, Yorktown i podczas oblężenia NY (kolejny raz Kościuszko przybył do USA z w roku 1796, z czasem powrócił jednak na stałe do Europy). W 1777 roku do Filadelfii dotarł także hrabia Kazimierz Pułaski, który w amerykańskiej historii wojskowości zapisał się jako pierwszy generał kawalerii (poległ On 9 października 1779 r. w bitwie pod Savannah). Nieco później (tj. w 1796 r.) osiedlił się tu również (w Elizabethtown) Julian Ursyn Niemcewicz; od 1804 r. obywatel amerykański.

Tadeusz Kościuszko

Julian Ursyn Niemcewicz

Jednakże emigracja polska do USA nabrała dynamiki dopiero w II połowie XIX wieku i powodowana była zarówno przyczynami politycznymi (klęski powstań narodowych 1831, 1846 i 1863 roku), jak i przede wszystkim ekonomicznymi – determinowanymi biedą. Na wjazd do Ameryki zdecydowało się m. in. wielu polskich chłopów np. w 1854 r. (sporadycznie), 1870 i w latach 1890-1914 (tzw. „emigracja za chlebem”). Tylko w 1890 roku do Stanów Zjednoczonych przybyło ponad 100 tysięcy Polaków. Pierwsze polskie osady powstały w stanach Nowy Jork, Pensylwania, Ohio, Indianie, Illinois (osiedla Radom, Poznań), Michigan (osiedla: Poznań, Wilno, Opole, Gniezno), Wisconsin (ośrodki: Kraków, Polonia, Pułaski, Sobieski, Toruń, Częstochowa, Pelplin, Poniatowski, Lublin), etc. Wg oficjalnego spisu z 1900 r. w USA żyło wówczas 1264000 osób polskiego pochodzenia. Ks. Wacław Kruszcza twierdził jednak, że dane te były zaniżone i należałoby je de facto pomnożyć przez liczbę 5.

Obchody 200 rocznicy urodzin Jerzego Waszyngtona przez Polonię w Detroit

Szacuje się, że przed wybuchem I wojny światowej żyło tutaj około 3 milionów polskich imigrantów, zaś w latach 1920-1930 kolejne 224 tysiące. Liczba przybywających do USA Polaków zmniejszyła się po 1921 roku, kiedy władze Stanów Zjednoczonych ograniczyły liczbę wjeżdżających do Stanów Zjednoczonych do 3% osób rocznie z danej grupy etnicznej (prawo kwotowe). Kolejni osiedlili się tutaj w czasie II wojny światowej (przyczyniając się w 1944 roku do założenia Kongresu Polonii Amerykańskiej). W tym czasie przybyło tutaj wielu polskich żołnierzy, naukowców i pisarzy.

Kolejne fale polskich wychodźców pojawiały się tutaj po zakończeniu wojny i w latach 1956, 1968, 1980-1983. Obecnie współczesna Polonia amerykańska zajmuje 6 miejsce wśród innych grup etnicznych USA i stanowi ok. 4-8% ludności tego państwa. Jej liczbę szacuje się na ok. 10-12 milionów.

Obchody 200 rocznicy urodzin Jerzego Waszyngtona przez Polonię w Detroit

Ambasador RP w Stanach Zjednoczonych Ameryki Stanisław Patek (w środku, na pierwszym planie) w otoczeniu Polonii amerykańskiej

Działacze Polonii amerykańskiej w Wilnie

Igrzyska sportowe Polonii amerykańskiej w Pittsburghu

Jubileusz 25 lecia parafii św. Jana Kantego w Indiana Harbor

Bankiet Polonii amerykańskiej związany ze srebrnym jubileuszem ks. Franciszka Kasaczuna w Sugar Notch

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Zamorska emigracja Polaków w I połowie XX wieku

W okresie międzywojennym z Polski wyjeżdżali głównie ludzie biedni i słabo wykształceni, bezrolni chłopi i niewykwalifikowani robotnicy, przede wszystkim z wschodnich terenów II RP. Ówczesne polskie władze, zdając sobie sprawę z trudnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, z jednej strony nie starały się tych osób zatrzymać (w okresie II RP wyjechało z Polski ok. 2,2 miliony osób), z drugiej zaś czyniły starania o utrzymanie z nimi dobrych relacji i podtrzymanie wśród Polonii poczucia przynależności do Polski zachęcając ją do odwiedzania Kraju. Służyć miał temu m. in. dobrze zorganizowany system pasażerskiego transportu morskiego. W tym celu w 1930 roku założone zostało Polskie Transatlantyczne Towarzystwo Okrętowe (PTTO). W tym samym roku zakupione zostały także 3 okręty (wcześniej określane mianem „Klejnotów Księżniczki Dagmary”):

- **Pułaski (wcześniejsze nazwy: Car, Estonia)**, który pływał odtąd na trasie Gdynia-New York, a od 1935 na linii południowoamerykańskiej – na trasie Buenos Aires (przez Rio de Janeiro, Santos i Montevideo).
- **Polonia (wcześniej jednostka pływała pod nazwą Kursk)** – statek obsługiwał trasę Gdynia-Kopenhaga-Halifax-NY; a od 1933 roku linię: Konstancja-Stambuł-Jaffa-Pireus-Stambuł-Konstancja, a potem jako wycieczkowiec po fiordach Norwegii.
- **Kościuszko (wcześniejsze nazwy Caryca, Lituania)** – pływał na liniach nowojorskiej, palestyńskiej oraz jako wycieczkowiec; a od 1935 r. utrzymywał stałe połączenie linii południowoamerykańskiej.

Członkowie orkiestry statku pasażerskiego s/s „Polonia”

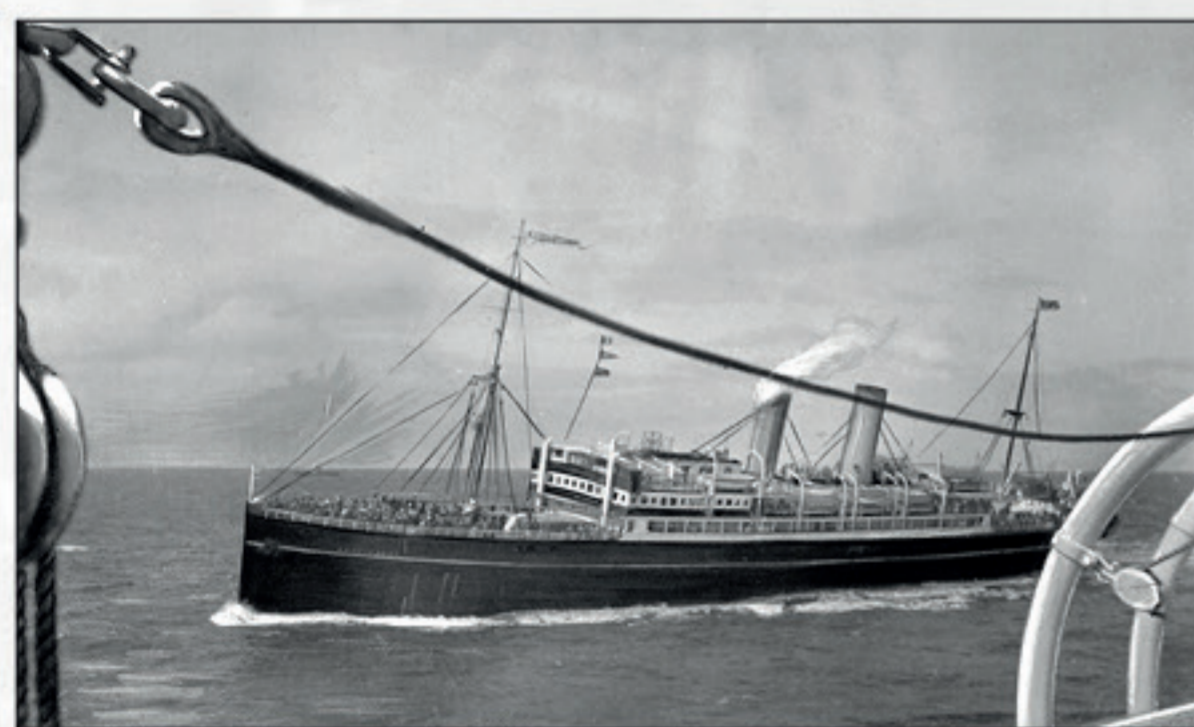
Polscy emigranci oczekiwali na wyjazd w specjalnym obozie na gdyńskim Grabówku, a żegnali się z Polską na Dworcu Morskim, który (oddany do użytku 8 grudnia 1933 roku) usytuowany został przy wejściu do portu.

W 1935 roku wprowadzono do użytku kolejny polski transatlantyk MS Piłsudski, który obsługiwał linię Gdynia-NY-Halifax-Gdynia. Zaś w 1936 r. włączono do linii MS Batory, który pływał na linii: Gdynia-Kopenhaga-NY-Halifax. Każdy ze statków, tj. MS Piłsudski i MS Batory, mógł zabrać w podróż 800 pasażerów (rejs do USA zajmował od 8 do 9 dni).

Dwa lata przed wybuchem wojny do eksploatacji oddany został MS Sobieski, który od 1937 roku obsługiwał trasę południowoamerykańską. A jakiś czas później, MS Chrobry, który w 1939 odbył jedyną podróż do Buenos Aires (trasa ta została przerwana w drodze powrotnej przez wybuch wojny).

Uroczystość wręczenia kapitanowi statku pasażerskiego s/s „Kościuszko” portretu T. Kościuszki

Statek pasażerski s/s „Kościuszko”

Statek pasażerski s/s „Polonia”

Wyjazd z Gdańska osób udających się na emigrację

Wyjazd emigrantów z Gdyni

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Polska diaspora poza granicami Kraju i jej aktywność do 1939 roku

Szerszym pojęciem – stosowanym wobec wszystkich Polaków zamieszkałych poza Polską – jest termin Polska diaspora, pojęciem tym określa się zarówno Polaków, jak i wszystkie inne osoby polskiego pochodzenia, żyjące poza granicami Polski.

I IGRZYSKA SPORTOWE POLAKÓW Z ZAGRANICY 8 sierpnia 1934 roku

Reprezentacja Polonii z Niemiec przed wyjazdem do Warszawy na I Igrzyska Sportowe Polaków z Zagranicy odbywające się w ramach II Światowego Zjazdu Polaków z Zagranicy

Uroczystość otwarcia I Igrzysk Sportowych Emigracji Stadionie Wojska Polskiego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego

Mecz piłki nożnej Polska – Emigracja. Fotografia grupowa zawodników obu drużyn na boisku.

Ernest Wilimowski z dobywa główną bramkę podczas meczu Polska-Emigracja

Mecz siatkówki mężczyzn Polska-Emigracja

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Polska diaspora poza granicami Kraju
i jej aktywność do 1939 roku

**ZMAGANIA SPORTOWE POLONII I WYBORY MISS POLONIA,
POLONIJE ZESPOŁY TANE CZNE I GRUPY TEATRALNE**

Pierwszy bieg narodowy polskiej emigracji we Francji na trasie Dourges – Houdain

Zwycięzca biegu Walenty Biegański na mecie

Jury i uczestniczki konkursu Miss Polonia

Polski zespół taneczny na zabawie dla Polonii w Lipsku

Igrzyska sportowe Polonii amerykańskiej w Pittsburghu.
Zwycięska drużyna senierek z klubu Polish Olympics

 **V ŚWIATOWY
ZJAZD POLONII
I POLAKÓW Z ZAGRANICY**
Warszawa, 20-23 września 2018 r.
ŁĄCZY NAS *wiepodległa*

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Polska diaspora poza granicami Kraju
i jej aktywność do 1939 roku

UROCZYSTOŚCI POLONIJNE I OFICJALNE SPOTKANIA

Spotkanie polskich dyplomatów z przedstawicielami Polonii w gmachu Poselstwa RP w Brukseli z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja

Prezydent RP Ignacy Mościcki (w środku) w otoczeniu estońskiej Polonii, którą przyjął w Poselstwie RP podczas wizyty w Tallinie. Za prezydentem (z prawej) widoczny minister spraw zagranicznych Polski August Zaleski

Uroczystości polonijne w Krapfenwald (Austria)

Obchody rocznicy odsieczy wiedeńskiej zorganizowane przez kolonię polską w Wiedniu

Przyjęcie na cześć ustępującego ministra pracy Belgii Henriego Heymana z organizowane przez polonię belgijską w Brukseli

Przyjęcie w Buffalo zorganizowane przez polonię amerykańską z okazji odznaczenia generała Williama Schohla Krzyżem Komandorskim Orderu Polonia Restituta

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Polska diaspora poza granicami Kraju
i jej aktywność do 1939 roku

POLSKIE MIEJSCA NA ŚWIECIE
pomniki, Ośrodki Kultury, Księgarnie, Towarzystwa i Instytucje polonijne

Księgarnia polska przy bulwarze
St. Germain w Paryżu

Bank Robotników przy ulicy Klosterstr. 2 w Bochum
założony przez niemiecką Polonię

Księgarnia rumuńska w Czerniowcach, która prowadzi
dział księzek polskich dla miejscowej Polonii

Otwarcie domu Towarzystwa Młodzieży w Florianopolis w stanie Parana w Brazylii

Polski kościół w okolicy Kurtyby

Ulica marszałka Józefa
Piłsudskiego
w Rio de Janeiro

Polski kościół w Agua Branca k. Sao Mateus do Sul w stanie Parana

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

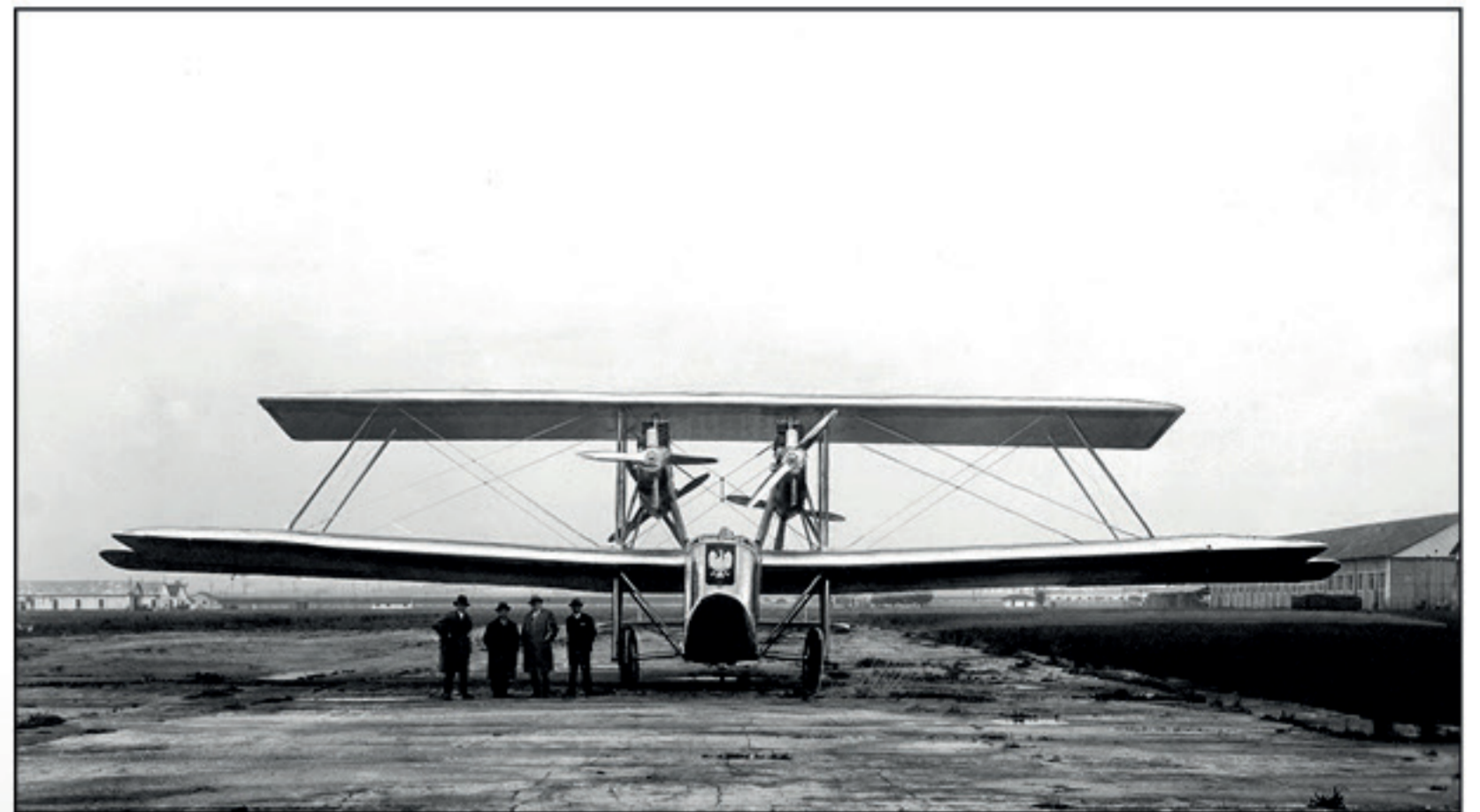

Polska diaspora poza granicami Kraju
i jej aktywność do 1939 roku

MATERIALNE I NIEMATERIALNE SYMBOLE POLONII
Samolot Caproni Ca-87 zwany „Polonia”

Poświęcenie na lotnisku w Mediolanie samolotu Caproni Ca-87 ufundowanego ze składek Polonii Amerykańskiej, na którym kapitan pilot Adama S. Kowalczyk i porucznik pilot rezerwy Włodzimierz Klisz z PLL „Lot” mieli przelecieć przez Atlantyk

Samolot Caproni Ca-87 zwany „Polonia” ufundowany ze składek Polonii Amerykańskiej

Uczestnicy uroczystości przed samolotem Caproni Ca-87 zwanym „Polonia”. Widoczni kardynał August Hlond, działacz Polonii amerykańskiej Adamkiewicz, porucznik pilot rezerwy z PLL „Lot” Włodzimierz Klisz, kapitan pilot z 3 Pułku Lotniczego Adama S. Kowalczyk, konsul generalny Polski w Mediolanie Otton Hubicki

 **V ŚWIATOWY
ZJAZD POLONII
I POLAKÓW Z ZAGRANICY**
Warszawa, 20-23 września 2018 r.
ŁĄCZY NAS *wiepodległa*

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Formy aktywności Polonii i Polaków żyjących poza granicami Kraju w latach 1945-1990

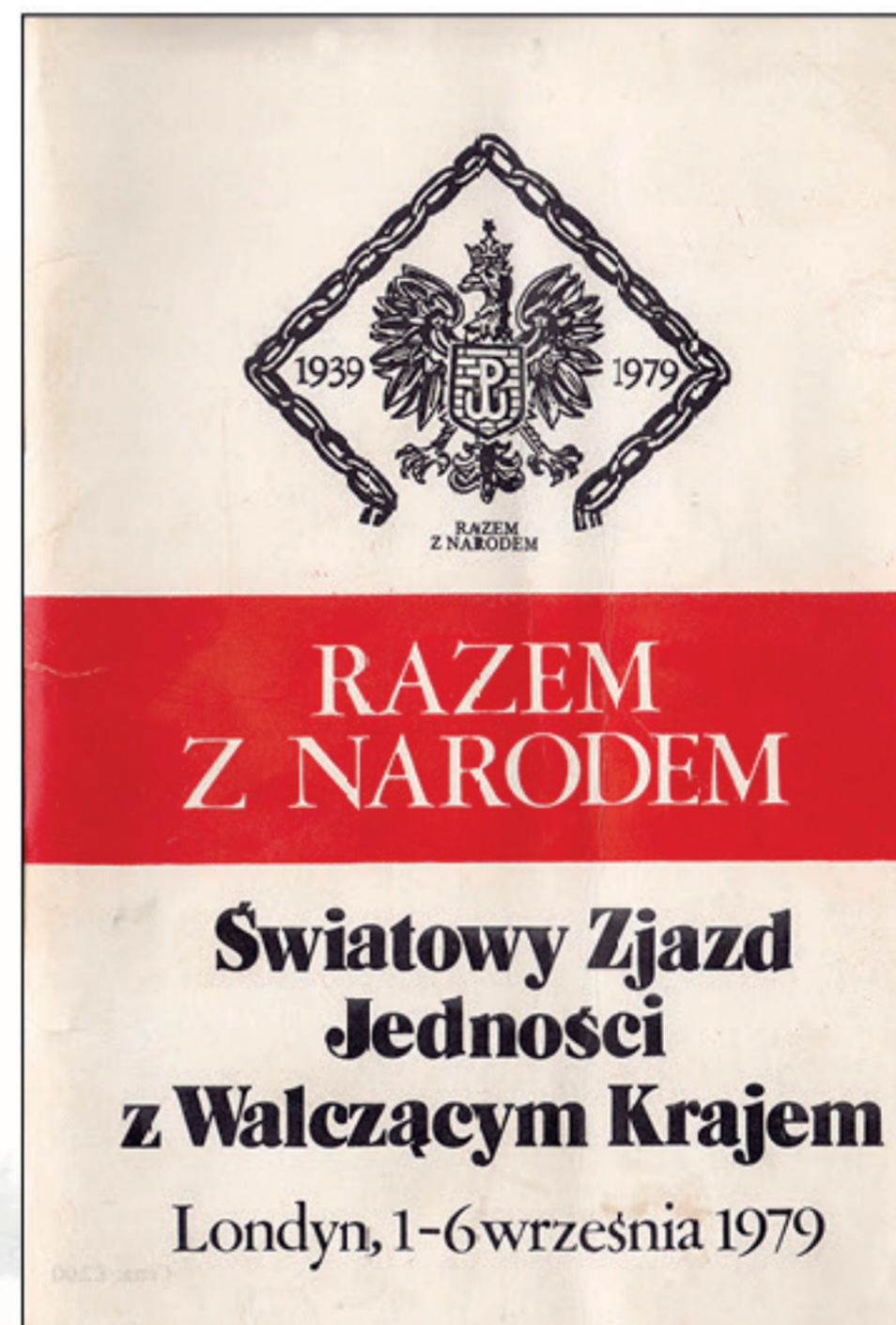
„Polacy za granicą” – termin stosowany wobec Polaków, żyjących na terenach, które przed II wojną światową należały do Polski, jednakże po jej zakończeniu w maju 1945 roku (w wyniku postanowień „Wielkiej Trójki” – USA, Wielkiej Brytanii i ZSRS) znalazły się w granicach Związku Sowieckiego. Zmiany polityczne roku 1945 i przesunięcie granic skutkowało tym, iż Polacy, których problem przesunięcia granic dotknął bezpośrednio nigdy nie zdecydowali się na opuszczenie Polski – to Polska „wysunęła im się spod nóg” w związku z przesunięciem granic. Terminem tym określano także w latach wojny i po jej zakończeniu (od 5 lipca 1945 do 22 grudnia 1990 roku) przedstawicieli emigracji wojennej i powojennej (tzw. „pokolenie niezłomnych”), którzy z powodów politycznych pozostali poza granicami (zdominowanego w latach 1945-1989 przez Związek Sowiecki) Kraju, m. in. w Stanach Zjednoczonych, Francji, a przede wszystkim Wielkiej Brytanii – gdzie stworzyli swoistą „Polskę poza Polską”, funkcjonującą do 22 grudnia 1990 roku (tj. do momentu przekazania demokratycznie wybranemu Prezydentowi RP insygniów władzy II RP).

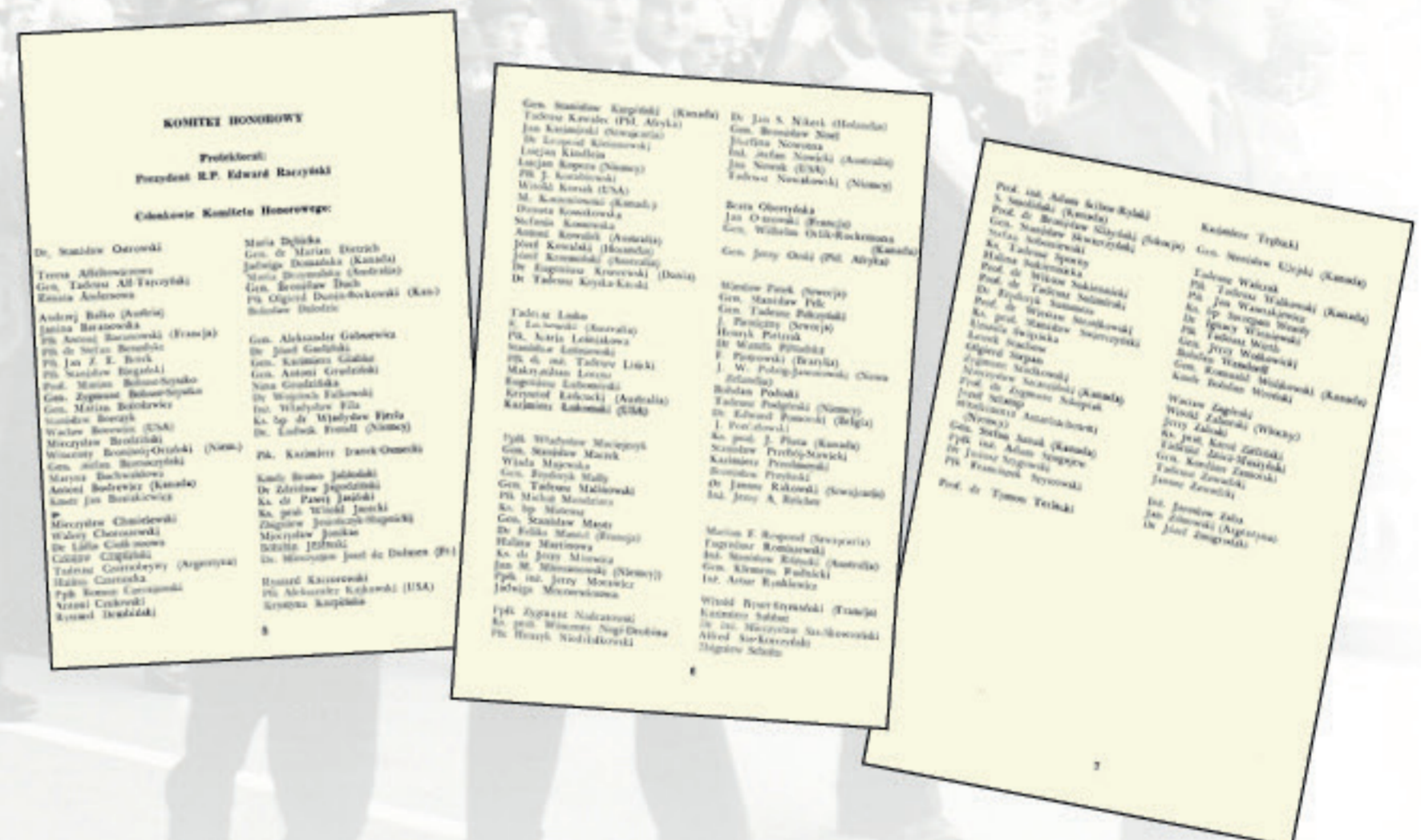
Wizyta prezesa Kongresu Polonii Amerykańskiej Karola Rozmarka w Londynie

7 stycznia 1950 r. – I Zjazd RNPA w Australii

Broszura „Razem z Narodem” – Światowy Zjazd Jedności z Walczącym Krajem, Londyn 1-6 września 1979 r. poniżej skład Komitetu Honorowego

„Szczury Tobruku” – ANZAC Day lata 60-te Adelajda

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

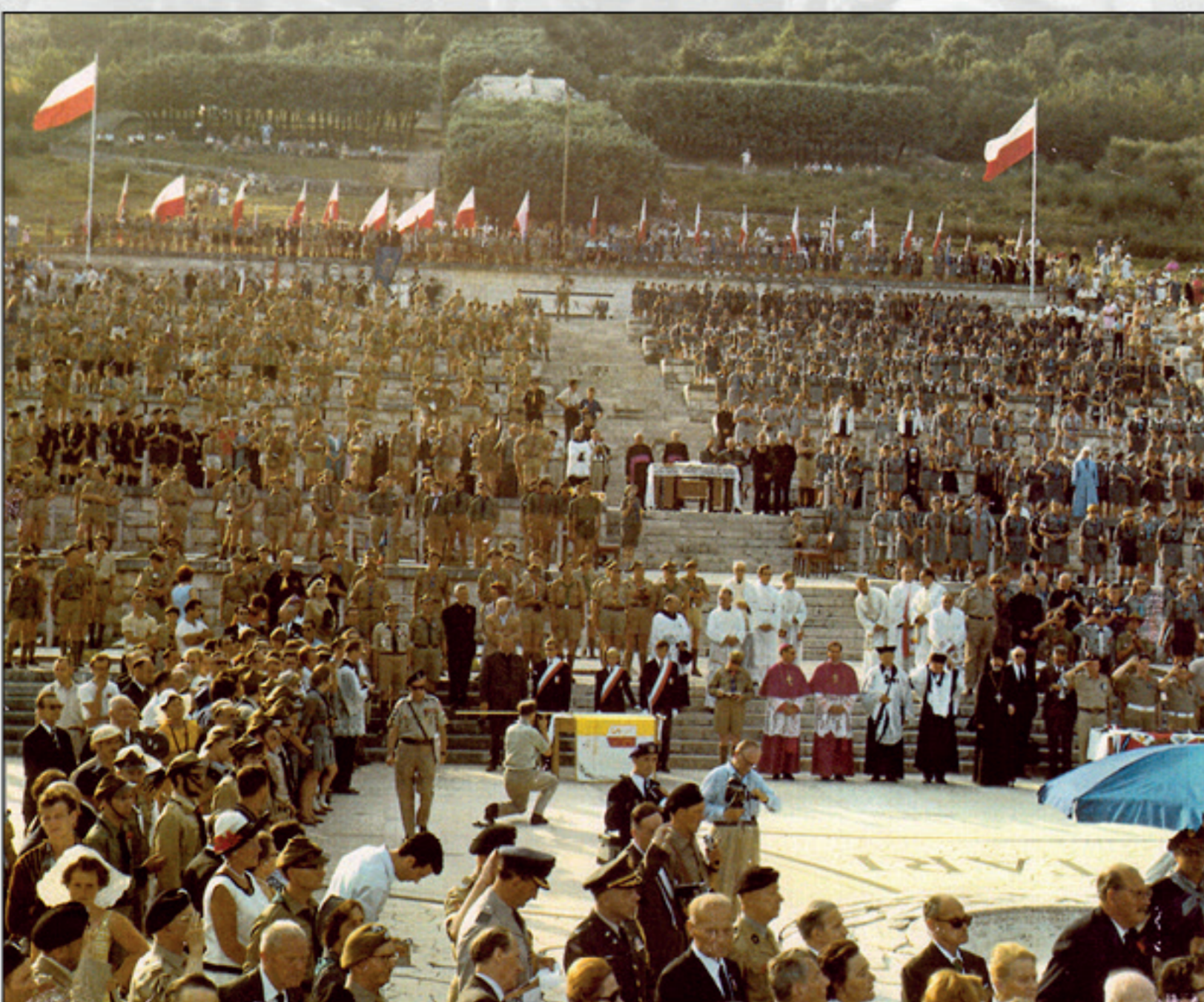

Formy aktywności Polonii i Polaków żyjących poza granicami Kraju w latach 1945-1990

„Polacy za granicą” – termin stosowany wobec Polaków, żyjących na terenach, które przed II wojną światową należały do Polski, jednakże po jej zakończeniu w maju 1945 roku (w wyniku postanowień „Wielkiej Trójki” – USA, Wielkiej Brytanii i ZSRS) znalazły się w granicach Związku Sowieckiego. Zmiany polityczne roku 1945 i przesunięcie granic skutkowało tym, iż Polacy, których problem przesunięcia granic dotknął bezpośrednio nigdy nie zdecydowali się na opuszczenie Polski – to Polska „wysunęła im się spod nóg” w związku z przesunięciem granic. Terminem tym określano także w latach wojny i po jej zakończeniu (od 5 lipca 1945 do 22 grudnia 1990 roku) przedstawicieli emigracji wojennej i powojennej (tzw. „pokolenie niezłomnych”), którzy z powodów politycznych pozostali poza granicami (zdominowanego w latach 1945-1989 przez Związek Sowiecki) Kraju, m. in. w Stanach Zjednoczonych, Francji, a przede wszystkim Wielkiej Brytanii – gdzie stworzyli swoistą „Polskę poza Polską”, funkcjonującą do 22 grudnia 1990 roku (tj. do momentu przekazania demokratycznie wybranemu Prezydentowi RP insygnii władzy II RP).

1960 Złoty Jubileusz Harcerstwa. Złot w Lilford Park, Anglia

1969 Monte Cassino – pierwszy światowy zlot ZHP, na którym gen. Władysław Anders powierzył ZHP działającemu poza granicami Kraju obowiązek kontynuowania tradycji i etosu II Korpusu Polskiego

Some of Leaders and Friends of Polish and Slavic Center

Polish & Slavic Center in the City of New York. Its social workers in action. Their clients are not only Slavs, but also Lithuanians, Italians, Puerto Ricans, Chinese and others.

Polish & Slavic Center provides seniors with hot, three course lunches. Those eligible are 60 and over.

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Życie i działalność Polaków w krajach byłego Związku Sowieckiego

W stosunku do Polaków żyjących na Litwie, Białorusi i na Ukrainie nie stosuje się pojęcia Polonia. Na ogół w stosunku do Polaków żyjących w tych państwach używa się terminu „Polacy za granicą”, bądź polska mniejszość narodowa.

Określenie polskie mniejszości narodowe – stosowane jest wobec zbiorowości osób polskiego pochodzenia, mieszkającej od kilku pokoleń na terenie, który wcześniej znajdował się w granicach dawnej Rzeczypospolitej – tj. np. na przedwojennych Kresach Wschodnich II RP. Polskie mniejszości narodowe wyróżniają się od reszty społeczeństwa kraju, w którym żyją poczuciem grupowej odrębności etnicznej, kulturowej, językowej i silnymi związkami z polską tradycją narodową. Często elementem, który identyfikuje je z polskością jest przynależność do Kościoła rzymskokatolickiego (fakt ten jednak nie stanowi reguły, bowiem wśród przedstawicieli mniejszości polskiej nie brakuje osób innych wyznań).

KS. PROF. ROMAN DZWONKOWSKI I JEGO ZAPIS O POLAKACH Z DAWNYCH KRESÓW WSCHODNICH:

„Niewiele osób w Polsce zna dziś ten typ polskości, jaki istnieje na dawnych Kresach Wschodnich, np. na Białorusi. Do narodowości polskiej zdecydowanie zaliczają się nie tylko nieliczni już obywatele II Rzeczypospolitej, ale także ci, którzy nimi nie byli, ale znają język polski i mają w paszporcie zapis „Polak” oraz ci, którzy nie znają polskiego i są zapisani do innej narodowości niż polska, lecz czują się Polakami, a także i ci, których samoidentyfikacja narodowa jest dwukierunkowa: polska i białoruska. Wszyscy są innymi, ale wcale nie gorszymi Polakami niż Polacy w Polsce. Często ich przywiązanie do Polski jest głębsze i bardziej żywe niż rodaków w kraju”.

Mianem polskiej mniejszości narodowej określa się także potomków powstańców, więźniów politycznych i osób represjonowanych, zesłanych w głąb Rosji w XIX wieku (najczęściej na tereny dawnej azjatyckiej części imperium rosyjskiego) oraz osoby deportowane przez reżim stalinowski w czasie II wojny światowej w głąb Związku Sowieckiego (Syberia, Kazachstan, Uzbekistan, Turkmenistan, etc.).

Niekiedy w przypadku Polaków żyjących na terenach, które przed II wojną światową należały do Polski, a po jej zakończeniu znalazły się poza krajem, stosowanym jest także termin. Polacy za granicą. Osoby te bowiem nigdy nie zdecydowały się na opuszczenie Polski – to Polska w wyniku przesunięcia granic „wysunęła im się spod nóg”.

BIAŁORUS

Wg spisu z 2009 r. żyje tu 295 tys. osób deklarujących polską narodowość. Najwięcej na Grodzieńszczyźnie – ok. 231 tys. osób. W obwodzie brzeskim – ok. 17 tysięcy osób, w obwodzie mińskim – 18 tysięcy osób. Zdecydowanie mniej Polaków zamieszkuje w obwodzie witebskim i rejonie brastawskim.

Litwa – wg spisu powszechnego z 2011 r. na Litwie żyje 200317 Polaków – tj. 6,6% ludności państwa (wg nieoficjalnych danych liczba ta jest zdecydowanie większa i wynosi obecnie ok. 250 tysięcy osób), co sprawia, że Polacy stanowią największą mniejszość narodową w tym państwie. W stołecznym Wilnie mieszka ok. 88,4 tys. Polaków (16,5% ludności miasta). Zaś w rejonie wileńskim – 49,6 tys. Polaków (52% ludności rejonu).

W rejonie solecznickim żyje 26,9 tys. Polaków (77,7% wszystkich mieszkańców), w rejonie święciańskim – 7,2 tys. (25,8% mieszkańców), w rejonie trockim 10,4 tys. (30,2%), w rejonie szyrwinkim 1,6 (co stanowi 9,1% ludności tego rejonu). Polacy żyją także w rejonie: janiskim, koszedarskim, kiejdańskim, kowieńskim.

Wakacyjna Szkoła dla Nauczycieli „Kanon wychowania narodowego” 1999 r., Katyń

Zdjęcia z pierwszego polskiego dyktanda na Białorusi – 2004 r.

Konkurs Recytatorski im. Adama Mickiewicza „KRESY 2017”

Zakończenie roku szkolnego 2018 w Liceum PMS – maturzyści przed Katedrą Grodzieńską

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Życie i działalność Polaków w krajach byłego Związku Sowieckiego

KAZACHSTAN

Wg spisu powszechnego z 2009 roku w Kazachstanie żyło ok. 34 tys. Polaków (aczkolwiek szacuje się, że faktyczna liczba Polaków była wyższa i wynosiła ponad 60 tys. osób). Obecnie Polacy zamieszkują głównie w obwodach: północno-kazachstańskim, akmołińskim, karagandyjskim, południowym i w Astanie. Mniejsza liczba naszych rodaków zamieszkuje Kokczetaw, Ałmaty i Karagandę.

Letni obóz w Kazachstanie

Kokczetaw 2016. Festiwal Polskiej Pieśni „Polonia Śpiewająca”

ROSJA

Spółeczność polska w Rosji jest zróżnicowana, zarówno pod względem stopnia samookreślenia narodowego, znajomości języka ojczystego, wykształcenia, jak i aktywności społeczno-politycznej. Wg spisu powszechnego z 2010 r. polska grupa narodowa w Federacji Rosyjskiej liczy 47.125 osób. Wg opinii działaczy polskich liczba ta jednak może być kilkakrotnie wyższa. Największe skupiska narodowości polskiej występują w Moskwie, Sankt Petersburgu i Tomsku oraz w obwodach: irkuckim, tiumeńskim, omskim, nowosybirskim, amurskim, w Krajach Chabarowskim i Stawropolskim, w obwodzie rostowskim, Kraju Stawropolskim, w obwodzie wołgogradzkim, Nadwołżańskim Okręgu Federalnym, Uralskim Okręgu Federalnym, Północno-Zachodnim Okręgu Federalnym, Republice Karelii, obwodzie kaliningradzkim, Ałtajskim Kraju – Bijsk.

Spółeczność polska z Jekaterynburga – migawki z aktywności Polskiego Stowarzyszenia Kulturalnego „Polaros” w Jekaterynburgu

Miejsce Pamięci Polskich Zesłańców – listopad 2017r.

Występ polskiego zespołu folklorystycznego „Kasia-Katarzyna” – Jekaterynburg listopad 2017r.

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Największe skupiska Polonii na świecie

CEKAWOSTKI:

Według szacunków MSZ i organizacji polonijnych poza krajem mieszka obecnie co najmniej 20 mln Polaków i osób przynajmniej do polskiego pochodzenia – to tzw. Polonia. Wynika z tego, że poza Polską żyje obecnie ok. 1/4 wszystkich Polaków. To zaś plasuje nas na 4 miejscu w grupie najliczniejszych emigracji świata (po chińskiej, niemieckiej i włoskiej). Szacuje się, że spośród 20 milionów Polonusów aż 12 mln z nich posługuje się na co dzień językiem ojczystym, a ok. 6 mln z nich zna go na poziomie biernym. Oprócz 20 mln Polonii język polski zna także kilka milionów cudzoziemców. Zakłada się, że nie ma na świecie państwa, w którym nie mieszka przynajmniej 1 Polak.

NAJWIĘKSZE SKUPISKA POLONII:

I. Stany Zjednoczone (mieszka tu około 10,6 miliona osób polskiego pochodzenia).

Liczba Polaków w poszczególnych miastach:

- Chicago – najliczniejsza Polonia na świecie; żyje tu około 1,5 miliona Polaków (głównie w dzielnicach: Jackowo i Trojcowo). Z powodu liczego skupiska Polonii Chicago nazywa się często, drugim po Warszawie, największym polskim miastem.
- Nowy Jork – żyje tu (głównie na Brooklynie-Greenpoint) ok. 700 tys. Polonii
- Detroit – ok. 400 tys. – w dzielnicy Hamtramck,
- Philadelphia – dzielnica: Richmond.

Polonia zamieszkuje także pozostałe miasta amerykańskie:

- Cleveland, Buffalo, Milwaukee
- Columbus, Boston, Baltimore
- Portland, Denver, Los Angeles
- San Francisco, Miami, Washington, Seattle, Sandusky, Pułaski, Warsaw

II. Niemcy – około 2,1 miliona osób

Główne skupiska Polonii osiedliły się w części zachodniej Niemiec (na terytorium byłego RFN) – mieszka tu głównie tzw. „stara emigracja” i jej potomstwo, w tym przedstawiciele Polonii z lat 80.

Największe skupiska Polonii w Niemczech zamieszkuje w okolicach:

- Zagłębie Rury – Duesseldorf – Kolonia – ok. 1 mln (to największe skupisko Polonii w Europie)
- Berlin – ok. 300 tys.
- Hamburg – 150 tys.
- Brema – 30 tys.

W dalszej kolejności: Frankfurt, Monachium, Hanower, Dortmund, Krefeld, Recklinghausen, München

III. Brazylia – wg różnych danych Polonia liczy tu od 1,5 do 2 milionów.

Przedstawiciele Polonii zamieszkują następujące stany:

- Parana – kolebka emigracji chłopskiej (już pod koniec lat 30. XX wieku Polacy stanowili 10% mieszkańców tego stanu) – obecnie żyje tu ok. 700 tys. Polonii, w tym w Kurytybie 250 tys.
- Rio Grande do Sul – 300 tys., Santa Catarina – 280 tys., Sao Paulo, Rio de Janeiro.

IV. Wielka Brytania – żyje tu ok. 1 miliona Polaków; największą liczbę stanowią emigranci przybyli tutaj po 2004 roku.

Polacy w poszczególnych miastach:

- Londyn od 300 do 380 tys. Polaków
- Southampton
- Boston
- Edynburg

V. Francja – około 1.000.000 osób:

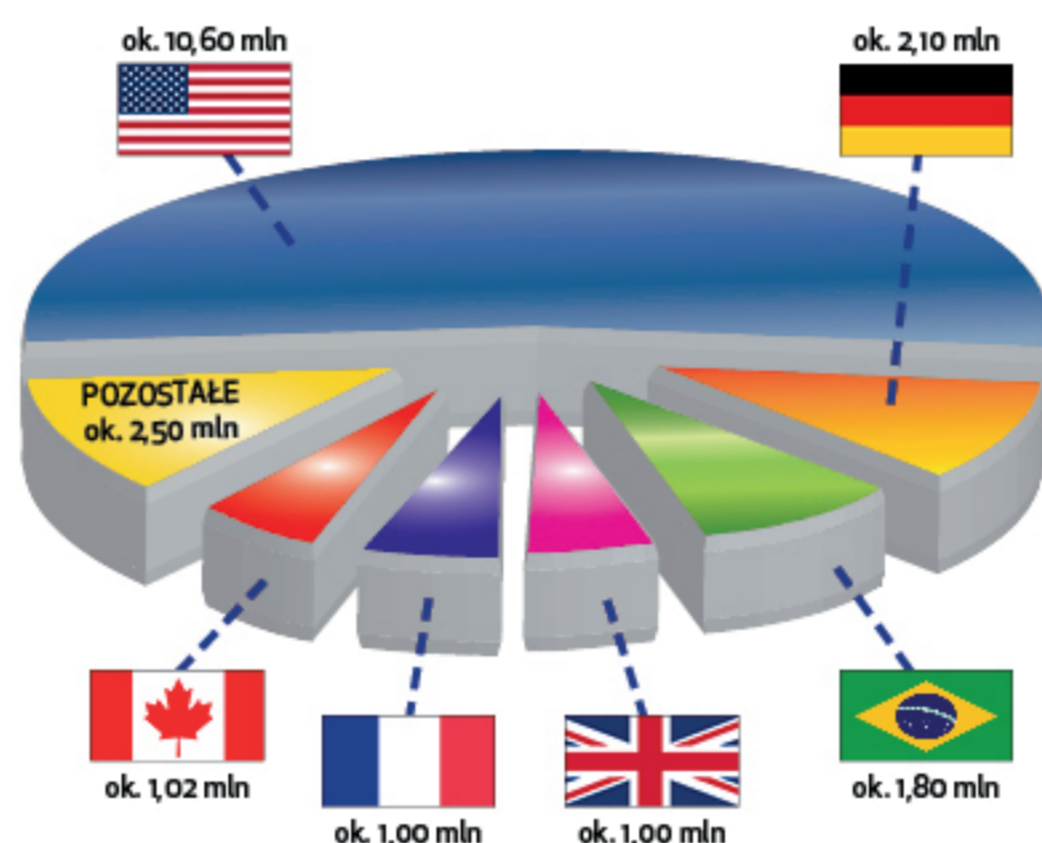
- Paryż – ponad 300 tys.
- regiony północno-zachodnie (głównie przedstawiciele emigracji robotniczej), m. in. okolice: Nancy, Metz, Reims

VI. Kanada – żyje tu około 1.021.035 osób deklarujących polskie pochodzenie – stanowi to ok. 3% mieszkańców kraju.

Z tego tylko w prowincji Ontario Polacy stanowią 1,5% wszystkich mieszkańców. Język polski jako język ojczysty deklarowało tutaj 211173. Natomiast językiem polskim władało 242885 osób.

- Toronto – 250 tys. (szczególnie w okolicy: Roncesvalles Avenue, Brampton i Mississauga)
- Winnipeg – 55 tys.
- Montreal – 52 tys.
- Vancouver – 40 tys.
- Edmonton – 50 tys.
- Calgary – 40 tys.,
- London (Kanada) – 18 tys.

SKUPISKA POLONII NA ŚWIECIE

POLONIA W POZOSTAŁYCH KRAJACH:

AUSTRALIA – wg spisu powszechnego z 2011 r. polskie pochodzenie zadeklarowało tutaj 170347 osób, zamieszkujących głównie w stanach: Wiktoria i Nowa Południowa Walia. Najwięcej z nich żyło w miastach: Sydney, Melbourne, Adelaide i Bendigo.

ARGENTYNA – w czasie II wojny św. osiedliło się tu ok. 14 tys. osób polskiego pochodzenia. Obecnie mieszka tu ok. 120 tys. potomków Polaków (wg. niektórych źródeł jest ich nawet ok. 500 tys.). Wg danych MSZ z 2013 r. – 16 tys. z nich posiada polskie obywatelstwo.

Największe skupisko Polonii zamieszkuje w prowincji Misiones (Posadas, Obera, Wanda), oraz w miastach: Buenos Aires, Cordoba, Rosario, Santa Fe, Mendoza, Comodoro Rivadavia

URUGWAJ – żyje tu ok. 1000 Polaków, głównie w: Montevideo i Punta del Este

IRLANDIA – wg danych Ambasady RP w połowie 2011 r. przebywało tu 120 tys. obywateli polskich. Zamieszkałych głównie w: Dublinie, Cork, Limerick, Galway

NOWA ZELANDIA – liczbę Polaków szacuje się w tym kraju na ok. 3 tys. osób. Duża liczba Polaków osiedliła się tu po II wojnie światowej, w latach 1945-1952. Polonia zamieszkuje głównie w Wellington i Auckland.

SZWECJA – w Szwecji żyje obecnie 110 tys. Polaków (po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej osiedliło się w tym kraju ok. 32 tys. Polaków), którzy zamieszkują głównie w: Stockholm, Malmö i Göteborg.

WŁOCHY – według danych Włoskiego Krajowego Instytutu Statystycznego liczba Polaków we Włoszech systematycznie maleje. W styczniu 2016 r. żyło tutaj 97986 Polaków, zaś 5 lat wcześniej, tj. w 2011 roku, mieszkało tu 109 tys. Polaków. Najwięcej mieszkało w: Rzymie, Catanii, Palermo, Bolonii, Wenecji, Padwie, Milano i Ankonie.

BELGIA – żyje tu ok. 90 tys. osób polskiego pochodzenia (w tym ok. 60 tys. przedstawicieli emigracji zarobkowej). Polonia zamieszkuje głównie w: Antwerpii (Antwerpen), Liège, Brukseli (Brussel), Charleroi

ŁOTWA – w 2011 roku mieszkało tu 45892 Polaków, co stanowiło 2, 2% ludności tego kraju i dawało mniejszości polskiej 4 miejsce pod względem liczebności. Najwięcej Polaków mieszka w: Dyneburgu, Lipawie, Rydze, Krāslavas, Rēzekne i miejscowości Jelgava.

HOLANDIA – w kraju tym przebywa ok. 250 tys. Polaków – z tym, że swoją obecność zarejestrowało tylko 160 tys. osób. Bez rejestracji żyje tu ok. 90 tys. Polaków. Najwięcej Polaków żyje w gminie Haga (13078 os.), a także w: Rotterdamie, Amsterdamie i Utrechtie.

AUSTRIA – ok. 80 tys. Polonii. Ok. 20 tys. osób posiada obywatelstwo austriackie. Wg danych austriackiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 31 grudnia 2012 r. żyło w Austrii – głównie w Wiedniu, Graz, Linz, Salzburg, Innsbruck, Klagenfurt – 58090 obywateli polskich.

GRECJA – w 2013 roku liczba Polaków i żyjącej tu Polonii (głównie w Atenach) wyniosła poniżej 10 tys. osób.

HISZPANIA – szacuje się, że w 2012 roku żyło tu 84620 osób polskiego pochodzenia. Głównie w Madrycie (20762); Katalonii – 17073 os., głównie w Barcelonie; Andaluzji – 11588, Walencji – 8136, Aragon – 5015, Baleary – 5011, Wyspy Kanaryjskie – 4225 osób.

CZECHY – wg spisu z 2011 r. narodowość polską deklaruje 39262 osoby, zaś 18242 osób posiada polskie obywatelstwo, tj. 4% ogółu wszystkich cudzoziemców. Do polskich korzeni przyznaje się natomiast 80 tysięcy Czechów. Szacuje się, że w Republice Czeskiej mieszka ok. 130 tys. osób polskiego pochodzenia – większość z nich mieszka w okolicach Zaolzia (Těšínské Slezsko) i Ostrawy.

REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI – obecnie liczba Polonii w RPA szacowana jest na ok. 12 tys. osób. Ok. 5 tys. osób polskiego pochodzenia zamieszkuje w Prowincji Gautenga (w Johannesburgu, Pretorii i okolicach tych miast), a także w Kapsztadzie i Durbanie.

DANIA – wg danych ze stycznia 2013 r. żyje tu ok. 34005 Polaków. Głównie w: Kopenhadze (København), Aarhus, Odense, Horsens, Nykøbing

SZWAJCARIA – Zürich, Winterthur, Sankt Gallen, Genewa, Lozanna

WĘGRY – wg danych Ambasady RP z 2013 roku stan Polonii węgierskiej wynosi ok. 6800 osób (żyje tu ok. 2800 obywateli polskich i 4 tys. osób polskiego pochodzenia). Szacunki Ambasady RP są zbieżne z danymi Ogólnokrajowego Samorządu Narodowości Polskiej, który w tym samym czasie liczbę Polaków i osób polskiego pochodzenia oszacował na ok. 6 tys. osób. Polacy mieszkają m. in. w: Budapeszcie, Eger, Segedynie, Szalnok, Veszprem, Tatabánya i Komárom.

NORWEGIA – w styczniu 2013 r. żyło tu 77100 obywateli polskich (tj. ok. 17% wszystkich obcokrajowców), głównie w: Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim, Moss, Halden, Spitsbergen (stacja badawcza)

CHILE – Polonia w Chile liczy obecnie ok. 3 tys. osób. Jej większość stanowią osoby osiadłe w tym kraju po zakończeniu II wojny światowej – zamieszkałe głównie w Santiago de Chile i okolicach.

MOŁDAWIA – wg szacunków Ambasady RP w Kiszyniowie w Mołdawii żyje ponad 4 tysiące Polaków (wg nieoficjalnych danych rzeczywista liczba jest większa i wynosi ok. 20 tys. osób). Osoby polskiego pochodzenia zamieszkują głównie północne rejony Mołdawii. Najwięcej naszych rodaków mieszka w okolicach rejonu: Kamionka, Rybnica, Glodeni. W miejscowościach: Bielce, Komracie, Stūrcea, Kiszyniowie, Tyraspolu.

RUMUNIA – w 2011 roku mieszkało w tym kraju 2583 Polaków (kilka lat wcześniej, tj. w 2002 roku, mieszkało tu 3559 naszych rodaków) – najwięcej w Bukareszcie (București).

ISLANDIA – w styczniu 2012 roku żyło tu 9049 obywateli polskich (w tym 1422 osoby posiadały także obywatelstwo islandzkie). Polacy zamieszkiwali głównie w Reykjavík (-u) – w styczniu 2012 r. mieszkało tu 5 tys. osób polskiego pochodzenia.

FINLANDIA – Polonia w Finlandii liczy ok. 3 tys. osób. Żyje w tym kraju także grupa ok. 3000 obywateli polskich, którzy tu studiują i pracują. Polacy mieszkają w: Helsinkach, Tampere, Turku, Lahti i Oulu. W 2015 r. – zgodnie z fińskimi danymi statystycznymi – język polski, jako pierwszy język komunikacji, wskazały 4794 osoby.

ORGANIZATORZY:

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Formy aktywności Polonii i Polaków żyjących poza granicami Kraju w latach 1990-2018

WSPÓŁCZESNA DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNO-KULTURALNA

AKADEMIA MUZYKI CHICAGO
Dziewięciu najstarszych skrzypków Akademii uczestniczy w Międzynarodowych Kursach Mistrzowskich. Łańcut, 2016 r.

Polskie Towarzystwo Teatralne w Szwecji

50. Zjazd Rady Naczelnej Polonii Australijskiej, 2018 r.

Centrum Polsko Słowiańskie, USA

IX Światowy Zlot ZHP „Szlak Przyszłość” pod hasłem „Zostawmy świat trochę lepszym”. Kanada, 2017 r.

Dni Kultury Polskiej, Motdavia, Bielce 2017 r.

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” jest organizacją pozarządową powołaną w lutym 1990 roku z inicjatywy marszałka Senatu RP pierwszej kadencji prof. Andrzeja Stelmachowskiego, który był prezesem do 2008 roku.

prof. Andrzej Stelmachowski
– prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”
w latach 1990–2008

Wśród założycieli i członków „Wspólnoty Polskiej” było wielu senatorów i posłów, działaczy niepodległościowych, hierarchów kościelnych i wybitnych naukowców, rozumiejących potrzebę współpracy z Rodakami rozszanymi po świecie. Obecnie w Stowarzyszeniu działa ponad 4 tysięcy członków skupionych w 23 oddziałach terenowych.

Stowarzyszenie działa pod patronatem Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Karzewski – Marszałek Senatu RP

Obradujące w dniach 10-11 maja 2008 r. VII Walne Zebranie Delegatów Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” wybrało na funkcję prezesa **Macieja Płażyńskiego**, byłego marszałka Sejmu, który zainicjował wiele nowych projektów polonijnych, jednak kierował Stowarzyszeniem niecałe dwa lata, do swej tragicznej śmierci 10 kwietnia 2010 r. Kolejnym prezesem Stowarzyszenia wybranym przez Walne Zebranie Delegatów został **Longin Komolowski**, były wicepremier RP i minister pracy i polityki społecznej w rządzie Jerzego Buzka, który kierował pracą Stowarzyszenia do swojej śmierci w grudniu 2016 r.

Zjazd założycielski Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” 1990 rok

Maciej Płażyński
– prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”
w latach 2008 – 2010

Longin Komolowski
– prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”
w latach 2010 – 2016

4 marca 2017 r. prezesem Stowarzyszenia został wybrany **Dariusz Piotr Bonisławski**, wieloletni prezes Oddziału Warmińsko-Mazurskiego, od 2010 roku wiceprezes Zarządu Krajowego „Wspólnoty Polskiej”, a w latach 2002-2010 członek Rady Krajowej i Komisji Programowej SWP.

Dariusz Piotr Bonisławski
– obecny prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

Siedziba Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Wspieranie struktur organizacji polonijnych i ich działalności statutowej

Od chwili powstania Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” współpracuje z blisko 600 organizacjami i stowarzyszeniami, reprezentującymi Polonię i Polaków z całego świata. Są wśród nich zarówno te, które mają historię znacznie dłuższą niż „Wspólnota Polska”, jak Rada Polonii Świata, Kongres Polonii Amerykańskiej, Kongres Polonii Kanadyjskiej czy Zjednoczenie Polskie w Wielkiej Brytanii, jak i te, które powstały po przemianach politycznych przełomu lat 80. i 90. Wśród nich znajdują się organizacje reprezentujące cały kontynent – to Europejska Unia Wspólnot Polonijnych, oraz wiele stowarzyszeń powstałych po rozpadzie Związku Sowieckiego – Związek Polaków na Litwie, Związek Polaków na Białorusi, Federacja Organizacji Polskich na Ukrainie, Kongres Polaków w Rosji, Związek Polaków na Łotwie i wiele, wiele innych.

Uroczystość patriotyczna na polskim cmentarzu w Niagara on the Lake

Dom Polski w Barze

Dom Polski w Żytomierzu

Dzięki Senatowi RP i „Wspólnocie Polskiej” organizacje polonijne polonijne mają możliwość ciągłego pozostawania w kręgu polskiej tradycji, organizując cyklicznie imprezy o charakterze patriotycznym, kultywując święta religijne, polskie obyczaje i tradycję ludową.

Święto Wojska Polskiego w Żutowie

Święto Matki Boskiej Zielnej w Wędziagole

Festyn Kultury Polskiej w Trokach

Kilka pokoleń Polonii w Brazylii

„Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, dzięki środkom przekazywanym przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej w ramach sprawowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą, pomaga organizacjom w pokryciu opłat i czynszów, kosztów funkcjonowania biur, drobnych remontach, zakupie wyposażenia i niezbędnych materiałów biurowych. Udziela również wsparcia w działalności aktywizacyjnej i integracyjnej młodzieży, seniorów, harcerzy, lekarzy, inżynierów, naukowców i przedsiębiorców skupionych wokół organizacji polonijnych, parafii rzymskokatolickich, harcerstwa i uniwersytetów trzeciego wieku.

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Konferencja Kraj – Emigracja Rzym 1990

Stowarzyszenie jest organizatorem zjazdów Polonii i Polaków z zagranicy. Współdziałając z Radą Koordynacyjną Polonii Wolnego Świata, „Wspólnota Polska” zorganizowała w październiku 1990 r. w Rzymie Konferencję „Kraj – Emigracja” pod patronatem papieża Jana Pawła II, na której po raz pierwszy spotkali się Polacy z całego świata, i która przygotowała zwołanie I Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy. Rzymskie spotkanie było pomyślane jako rozmowa przedstawicieli Polaków ze Wschodu, z Zachodu i z kraju. Uczestniczyło w nim prawie sto osób z 22 krajów świata oraz delegacja „Wspólnoty Polskiej”. Obecni byli Prymas Polski ks. kardynał Józef Glemp i delegat Prymasa Polski do spraw Duszpasterstwa Emigracji ks. bp Szczepan Wesoły oraz liczni duszpasterze z zagranicy. Spotkaniu przewodniczyli prof. Andrzej Stelmachowski, prezes „Wspólnoty Polskiej” i inż. Stanisław Orłowski, przewodniczący Rady Koordynacyjnej Polonii Wolnego Świata. Uczestnicy Konferencji zostali przyjęci na audiencji prywatnej u Ojca Świętego Jana Pawła II, co było dla wszystkich niezwykle ważnym przeżyciem i dało początek dobrej współpracy.

DEKLARACJA KONFERENCJI „KRAJ – EMIGRACJA”

Uczestnicy pierwszego spotkania Polaków oraz osób pochodzenia polskiego z całego świata wyrażają przekonanie, że ma ono charakter przełomowy w historii stosunków Kraju z wielomilionową diasporą polską. Spotkanie stało się świadectwem prawdy o losach Polaków żyjących we wszystkich stronach świata, w tym szczególnie doświadczonych Polaków ze Wschodu.

Podjęte zostało dzieło zbliżenia i współpracy między wszelkimi środowiskami i organizacjami, uwzględniające wielopłaszczyznowe ich zróżnicowanie. Podjęte zostało dzieło budowania wspólnoty.

Z wdzięcznością i poczuciem odpowiedzialności przyjmujemy błogosławieństwo Ojca Świętego Jana Pawła II udzielone uczestnikom Konferencji.

Wyrażamy uznanie dla zasług Kościoła katolickiego a także innych Kościołów, w staraniach o podtrzymanie polskości, o godność człowieka w Polsce i poza jej granicami.

Dostrzegamy wielką rolę duszpasterstwa emigracyjnego a szczególnie duszpasterzy na Wschodzie. Wyrażamy uznanie dla wielkiego ruchu społecznego „Solidarność” – za rozpoczęcie przemian moralnych, społecznych i politycznych w Polsce i w innych krajach Europy Wschodniej. Uznając zasługi obecnego Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w podjęciu starań o przywrócenie praw i zadośćuczynienie krzywdom wyrządzonym Polakom zamieszkałym poza krajem, apelujemy o kontynuowanie tych działań. Dziękujemy także Rządowi RP na Uchodźstwie oraz emigracji niepodległościowej za ich udział w walce o odzyskanie wolności i suwerenności naszego narodu.

Konferencja ukazała ogrom potrzeb Polaków na Wschodzie w zakresie zagwarantowania podstawowych praw człowieka: prawa do wolności religijnej, języka ojczystego, zdobywania wiedzy, rozwijania kultury i zachowania pomników przeszłości narodowej. Uczestnicy podjęli konkretne zobowiązania dotyczące pomocy stypendialnej i patronowania nad organizacjami polskimi na Wschodzie.

Zdając sobie sprawę z dotychczasowych zasług w tym zakresie Emigracji Wolnego Świata oraz wysiłków Polaków w Kraju, zwłaszcza w ostatnich latach, wzywamy do kontynuowania i koordynacji tych działań.

(...)

Konferencja uznana za celowe zwołanie w kraju Zjazdu Polaków Świata w II połowie 1991 roku, na który złoży się konferencja delegatów organizacji oraz spotkanie ogólne. Rozważony na nim zostanie program pełnej współpracy wszystkich środowisk. Będzie ono również okazją do wielopokoleniowego, odświeżonego spotkania wszystkich poczuwających się do związku z Polską i polskością.

(...)

Rzym, 30 października 1990 r.

prof. Andrzej Stelmachowski podczas rozmowy z papieżem Janem Pawłem II

Polonia i członkowie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” z okazji spotkania „Konferencja Kraj – Emigracja 25 lat później”, Rzym 2015 r.

Uczestnicy Konferencji Kraj – Emigracja na audiencji u Ojca Świętego Jana Pawła II

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

I Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy – Kraków 1992

Zjazd zorganizowany przez Radę Koordynacyjną Polonii Wolnego Świata i Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” odbywał się w dniach 19-23 sierpnia 1992 r. Do Krakowa przybyło ok. 2 tysięcy Polaków z całego świata: 326 reprezentantów środowisk polskich z 44 krajów, w tym 59 osób z państw Europy Wschodniej - 234 delegatów oraz 92 gości; licząca ok. 50 osób grupa obserwatorów, 500-osobowa grupa członków zespołów folklorystycznych.

Akredytowało się 280 dziennikarzy z kraju i ze świata. Kraj reprezentowali przedstawiciele najwyższych władz państwowych, w tym prezydent Lech Wałęsa i premier Hanna Suchocka, a także Episkopatu Polski z ks. kardynałem Józefem Glempem Prymasem Polski. Obecni byli także członkowie Rady Krajowej i eksperci Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Na Zjeździe poruszano problemy współpracy z Polonią, pomocy dla Polaków ze Wschodu, a także zaapelowano o zagwarantowanie praw mniejszościom polskim w krajach postkomunistycznych. W Krakowie nastąpiło symboliczne i rzeczywiste połączenie: Polaków ze Wschodu i Polonii z Zachodu.

Zjazd rozpoczęła uroczysta Msza św.

Uczestnicy podczas obrad

Polacy, niezależnie od miejsca zamieszkania, stali się ponownie jedną Wspólnotą, a relacje między krajem a Polonią uzyskały status normalnej, bieżącej współpracy. Nigdy nie zapomniano jednak, pod czyimi auspicjami doszło do historycznego pojednania. Jan Paweł II nadal pozostawał punktem odniesienia, patronem wszelkich polonijnych spotkań, zjazdów i konferencji

Delegaci zwiedzają Kraków

I Zjazd stał się wraz ze Zjazdem Kombatantów symbolicznym pojednaniem Emigracji z Krajem.
II Zjazd, przygotowany przez Stowarzyszenie i Radę Polonii Świata w 2001 r. odbył się w Domu Polonii w Pułtusku, a uczestnicy odwiedzili również Warszawę, Kraków i Częstochowę.
III Zjazd obradował w budynkach polskiego Sejmu i Senatu w Warszawie we wrześniu 2007 r., a IV Zjazd Polonii odbył się w Warszawie w sierpniu 2012 roku pod Honorowym Patronatem Prezydenta RP.

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Dzień Polonii i Polaków za Granicą

2 maja Polacy na całym świecie obchodzą Dzień Polonii. Święto ustanowione zostało w 2002 roku w uznaniu „wielowiekowego dorobku i wkładu Polonii i Polaków za granicą w odzyskanie przez Polskę niepodległości, wierność i przywiązanie do polskości oraz pomoc krajowi w najtrudniejszych momentach, w celu potwierdzenia więzi z Macierzą i jedności wszystkich Polaków, tak mieszkających w Kraju, jak i żyjących poza nim”. Jego uroczyste obchody mają przypominać Polakom w kraju o milionach naszych rodaków mieszkających poza granicami, rodakom żyjącym na obczyźnie o ich korzeniach i pomagać w zachowaniu świadomości narodowej. Dzień Polonii i Polaków za Granicą jest o dwa lata starszy od Dnia Flagi. Tego dnia łączymy się z tymi, których zatrzymała powojenna zmiana granic. Pamiętamy o tych, którzy opuścili kraj w poszukiwaniu lepszego losu. I myślimy o tych, których wyjazd był wynikiem wyborów ideowych i moralnych.

Od 2004 roku Dzień Polonii i Polaków za Granicą obchodzony jest razem z Dniem Flagi Rzeczypospolitej Polskiej. Punktem kulminacyjnym tego święta jest podniesienie o godz. 12 flagi państwowej na maszt na dziedzińcu Pałacu Prezydenckiego.

Odznaczenie z rąk Prezydenta RP Andrzeja Dudy otrzymuje Małgorzata Zajączkowska

Obchody Dnia Flagi i Dnia Polonii i Polaków za Granicą na dziedzińcu Pałacu Prezydenckiego

Przedstawiciele Polonii otrzymują flagi narodowe z rąk Prezydenta RP

Odznaczony prof. Piotr Małozewski

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” co roku w dniu 2 maja świętuje w Warszawie razem z przedstawicielami Polonii z wielu stron świata, którzy biorą udział w uroczystości Święta Flagi Narodowej przed Pałacem Prezydenta RP i odbierają flagi z rąk Głowy Państwa. Tradycyjnie w tym dniu w warszawskim Domu Polonii odbywa się spotkanie Polonii przybyłej do Warszawy na swe święto.

W dniu 3 maja goście polonijni uczestniczą w obchodach Konstytucji 3 Maja.

Uczestnicy Gali TVP Polonia organizowanej z okazji polonijnego święta

Polonia

ŁĄCZY NAS

niepodległa

Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju

Szeroki nurt działań Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, dzięki środkom finansowym przekazywanym przez Senat RP, to popularyzowanie polskiej kultury i tradycji za granicą oraz promowanie dorobku artystycznego Polonii w kraju. Jego elementami są: wyjazdy artystów polskich za granicę na zaproszenie środowisk polonijnych, zakup strojów i wyposażenia dla polonijnych zespołów artystycznych, dokształcanie polonijnych dyrygentów, choreografów, animatorów życia kulturalnego na kursach i warsztatach w Polsce, a także organizowanie występów artystów i zespołów polonijnych w kraju oraz wystaw twórczości polonijnej. W ramach zadań służących prezentacji kultury polskiej szerokiej publiczności znajdują się też liczne festiwale, festyny, plenery, przeglądy oraz dni polskie.

Sztandarowym przedsięwzięciem na Litwie są **Dni Kultury Polskiej w Wilnie**, prezentujące osiągnięcia polskiej kultury, popularyzujące folklor i tradycje narodowe – począwszy od pierwszej edycji, zorganizowanej z okazji 20-tej rocznicy powstania ruchu społecznego „Solidarność” cieszą się wciąż ogromnym zainteresowaniem. Prezentowane są różnorodne formy przekazu – koncerty (zespoły „Lombard”, „Arka Noego”, projekt muzyczny autorstwa Dariusza Malejonka „Panny Wykłęte”); przeglądy filmów; wystawy; występy grup teatralnych, a także kiermasze wyrobów regionalnych z Polski i Wileńszczyzny. Stowarzyszenie wspiera także polonijne instytucje kulturalne takie jak muzea, teatry, biblioteki oraz organizacje kulturalne; chóry i zespoły taneczne, dofinansowując ich infrastrukturę i działalność programową.

Przemarsz uczestników Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych ulicami Rzeszowa

Festiwale folklorystyczne – święto folkloru polonijnego

Jedną z ważniejszych cyklicznych imprez realizowanych przez „Wspólnotę Polską” i zarazem jedną z największych imprez polonijnych to Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie. Stowarzyszenie jest także organizatorem Polonijnego Festiwalu Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych, skierowanego do najmłodszych adeptów ludowego tańca. Każda edycja festiwalu rozpoczyna się barwnym korowodem zespołów ulicami miasta. W Rzeszowie najczęściej jest to ok. 1500 uczestników, ponad 40 zespołów z całego świata. Występują zespoły z dalekiej Australii, Brazylii, najwięcej zespołów przyjeżdża z Kanady i Stanów Zjednoczonych oraz z Europy: Wielkiej Brytanii, Francji, Szwecji, Niemiec, Austrii, Szwajcarii, Czech, Litwy, Białorusi, Ukrainy, Rosji i Mołdawii oraz z Kazachstanu.

Koncert finałowy w Rzeszowie

Prof. Andrzej Stelmachowski powiedział: *„To kilkudniowe święto tańca i śpiewu wyrosło znacznie ponad zwykły, folklorystyczny festiwal (...) Wyróżniająca jest jego autentyczność i intensywność przeżyć, jakie towarzyszą wykonawcom podczas całej imprezy”.*

Chóralne śpiewanie

Do Koszalina, stolicy pieśni chóralnej, przyjeżdżają polonijni chórzyci z całego świata – Światowy Festiwal Chórów Polonijnych, który odbywa się co 3 lata – chórzyci szkolą się i koncertują pod okiem najwybitniejszych pedagogów, biorą udział w zajęciach, wykładach, ćwiczeniach, np. z doskonalenia emisji głosu, lub korzystają z letniego Studium dla Dyrygentów. W ostatniej edycji Festiwalu wzięło udział ponad 160 osób z Czech, Ukrainy i Stanów Zjednoczonych.

Koncert podczas Światowego Festiwalu Chórów Polonijnych w Koszalinie

Konkurs „Kresy”

Kolejnym przedsięwzięciem jest organizacja Konkursu Recytatorskiego im. Adama Mickiewicza „Kresy”. Konkurs „Kresy” od 25 lat promuje polską literaturę wśród Polaków mieszkających poza krajem. Ogółem wzięło w nim udział blisko 50 000 recytatorów. Przedsięwzięcie składa się z kilkustopniowych eliminacji recytatorskich w 3 kategoriach wiekowych w około 15 krajach świata oraz finałowych spotkań w Białymstoku.

Koncert w Bazylice Santa Maria Maggiore z okazji kanonizacji Ojca Świętego Jana Pawła II, Rzym

Festyn Kultury Polskiej w Turmontach

Polonia

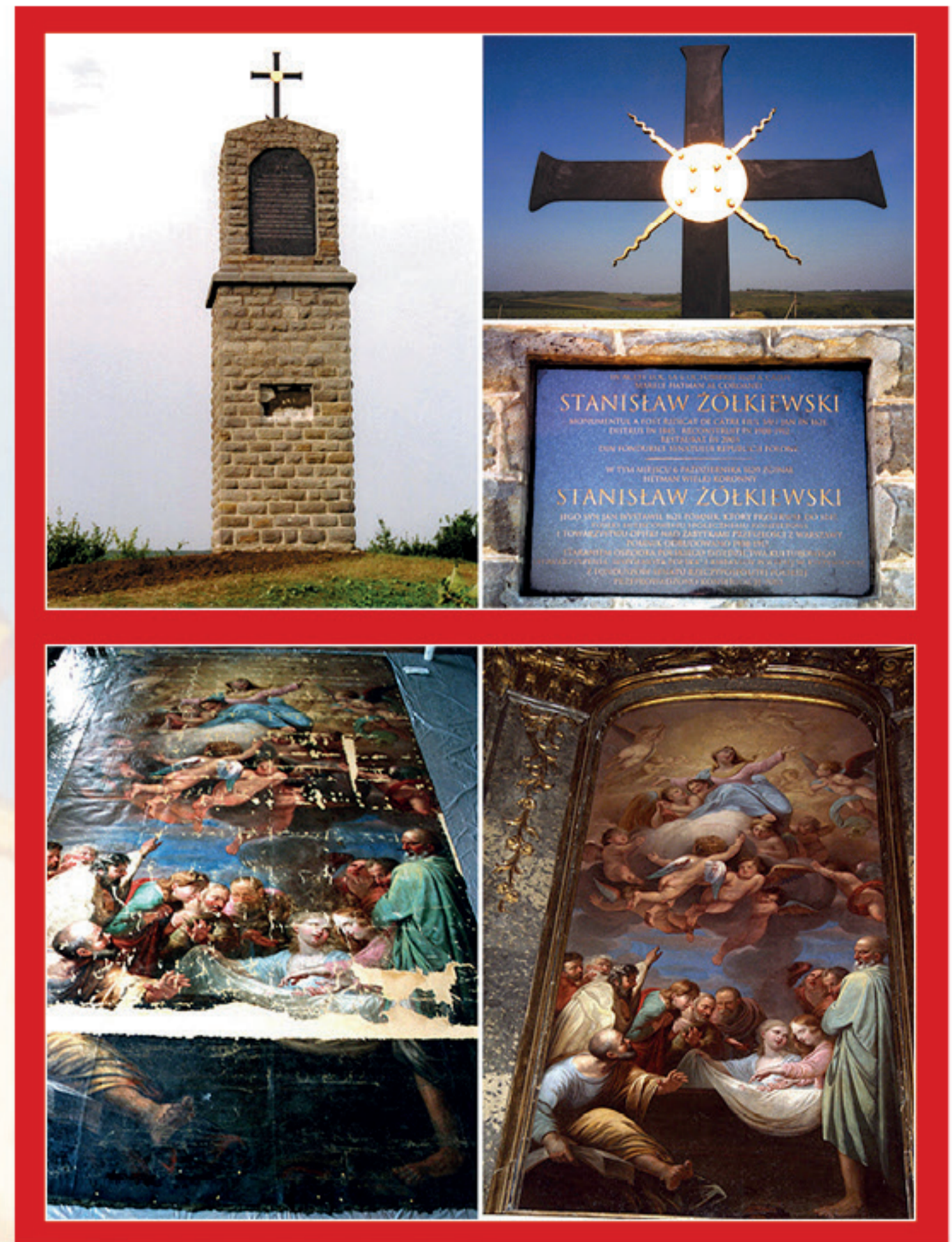
ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju

Powołany w 1993 roku specjalny Ośrodek do spraw ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” pod kierunkiem prof. Ryszarda Brykowskiego prowadził prace polegające na rewaloryzacji oraz pracach remontowych i konserwatorskich zabytków polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju, rewaloryzacji zabytkowych cmentarzy oraz renowacji, ochronie i zachowaniu miejsc pamięci i martyrologii za granicą, jak również na dokumentowaniu utraconego i rozproszonego za granicą polskiego dziedzictwa (w tym min. badania naukowe, kwerendy biblieczne i archiwalne i inwentaryzacja).

Prace konserwatorskie prowadzone były w 6 krajach (Chile, Białoruś, Litwa, Łotwa, Rumunia i Ukraina).

Obecnie Ośrodek działa przy Krakowskim Oddziale Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Kierownikiem jest Jerzy T. Petrus, wicedyrektor Zamku Królewskiego na Wawelu - do najważniejszych prac konserwatorskich w ostatnich latach należały projekty w Katedrze Metropolitalnej we Lwowie.

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Oświata

„Wspólnota Polska”, dzięki funduszom otrzymywanym z Ministerstwa Edukacji Narodowej i Senatu Rzeczypospolitej, od początku swej działalności szczególną opieką objęła około 400 szkół polonijnych na całym świecie, w których uczy się ponad 50 000 uczniów, finansując wynajem sal lekcyjnych, koszty wyposażenia i zakupu pomocy dydaktycznych. Na Litwie, Ukrainie i Białorusi Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” już ponad dwie dekady buduje i remontuje szkoły polskie. Stowarzyszenie udziela również pomocy polonijnym organizacjom oświatowym – w zakresie utrzymania ich struktur, jak i realizacji programów, zróżnicowanych dla poszczególnych krajów.

Uczniowie szkoły w Bedford, Wielka Brytania

Działalność Stowarzyszenia obejmuje zarówno uczniów, jak i nauczycieli oraz rodziców. „Wspólnota Polska” realizuje konkursy, olimpiady, dyktanda, konferencje i seminaria oświatowe, wycieczki edukacyjne do Polski i obozy językowe – tylko w roku 2017 taką formą pomocy Stowarzyszenie objęło ponad 22 000 osób. Uczniowie i studenci polonijni mogą liczyć na wsparcie finansowe w formie stypendiów naukowych i socjalnych.

Uczestnicy Akademii Dwujęzyczności, Stany Zjednoczone

Sala obrad Światowego Zjazdu Nauczycieli Polonijnych w Ostródzie

W 2013 roku Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” powołało Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, który objął profesjonalną opieką nauczycieli polonijnych, organizując warsztaty i szkolenia metodyczne, które kładą nacisk na nauczanie dzieci dwujęzycznych i przygotowanie uczniów do zdawania egzaminów certyfikowanych. W ramach szkoleń on-line Ośrodek zajął się kwestiami dysleksji, nauczania języka polskiego jako obcego, metodyką nauki czytania oraz wsparcia psychologiczno-logopedycznego nauczycieli polonijnych. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli organizuje ważne wydarzenia: Światowe Zjazdy Nauczycieli Polonijnych, Europejskie Konferencje Metodyczne, staże metodyczne w kraju i zagranicą oraz wizyty studyjne, umożliwiające poznanie systemu funkcjonowania szkół w Polsce. Filiami Ośrodka są Lokalne Ośrodki Metodyczne powołane w: Dublinie, Budapeszcie, Chicago, Nowym Jorku, Madrycie i Melbourne.

Minister Edukacji Narodowej, Anna Zalewska, przemawia do uczestników Światowego Zjazdu Nauczycieli Polonijnych

UCZYMY jak UCZYĆ
Kwartalnik metodyczny dla nauczycieli polonijnych

nr 1-2/2017

Polacy za granicą:
Kultura polska na Białorusi
Seriale historyczne w szkole
Gotowe scenariusze i karty pracy
Wypalenie zawodowe

Wskazówki metodyczne dla trenerów, gotowe scenariusze zajęć, karty pracy, artykuły naukowe i inspiracje Ośrodek publikuje w kwartalniku metodycznym „Uczymy jak uczyć”.

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Lato z Polską

Co roku na zaproszenie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, w ramach programu „Lato z Polską”, przyjeżdżają do Polski na letni wypoczynek połączone z edukacją uczniowie polskiego pochodzenia z całego świata. Akcja „Lato z Polską”, będąca inicjatywą śp. Macieja Płażyńskiego, odbywa się od 2009 roku. Kilkunastodniowe pobyty edukacyjne dla dzieci polskiego pochodzenia ze Wschodu, w wieku 10 – 14 lat, które odwiedzają Polskę w czerwcu oraz w lipcu i sierpniu, to zachęta do poznawania kraju przodków i nauki języka polskiego.

Od początku obserwujemy zainteresowanie samorządów lokalnych (województw, powiatów, gmin i miast) udziałem w kolejnych edycjach „Lato z Polską”. Niektóre z nich włączają się w akcję w formie pomocy finansowej, inne zapraszają dzieci do siebie.

Program jest realizowany od początku we współpracy z licznymi samorządami z całej Polski, ma na celu przybliżenie młodym rodakom i ich opiekunom historii i kultury Polski. Poprawa umiejętności językowych, ćwiczenia podczas zajęć integracyjnych z rówieśnikami, przyczynia się również do zacieśniania więzów z ojczyzną. Pobyty wakacyjne cieszą się ogromnym powodzeniem. Organizowane w dużych i mniejszych ośrodkach w całym kraju, nad morzem i w górach, pozwalają na pokazanie dzieciom miejsc historycznych, atrakcji turystycznych, muzeów, a także dostarczają zdrowej rozrywki w ośrodkach sportu i na boiskach. Młodzi goście, wyjeżdżając do domów potwierdzają, że „zakochali się w Polsce” i chcieliby jeszcze raz przyjechać.

Lato z Polską

Marszałek Senatu Stanisław Karczewski, Prezes Związku Polaków na Białorusi Andżelika Borys i Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski uroczystie rozpoczynają akcję „Lato z Polską”

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Sport

Jednym z ważnych celów działalności Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” jest aktywizacja i integracja środowisk polonijnych poprzez sport. Wśród imprez sportowych i rekreacyjnych organizowanych w Polsce i na świecie, dzięki dotacjom Senatu RP oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki, największą i najważniejszą są **Światowe Igrzyska Polonijne**. Organizowane są co dwa lata naprzemiennie – w latach parzystych Igrzyska Zimowe, natomiast w nieparzystych Igrzyska Letnie. Wydarzenie gromadzi sportową Polonię świata i jest okazją do współzawodnictwa, sprawdzenia poziomu sportowego oraz wymiany doświadczeń. Rywalizacji sportowej towarzyszy także bogaty program kulturalny, np. wystawy, koncerty oraz turystyczno-krajoznawczy, co jest to niezwykle istotnym elementem Igrzysk. Polonia i Polacy przybywający do danego regionu Polski mogą bliżej zapoznać się z jego walorami, tak by po powrocie do domów promować go wśród znajomych, zachęcając do przyjazdu do Polski.

Innym ważnym wydarzeniem dla młodych polonijnych sportowców są **Igrzyska Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły** – impreza organizowana od 18 lat w Łomży dla młodzieży polonijnej w wieku 10-15 lat. Bierze w niej udział ponad 400 młodych Polaków, głównie z Ukrainy, Białorusi, Litwy i Estonii. Podczas tygodniowego pobytu uczestnicy rywalizują w 10 dyscyplinach sportowych. Mają możliwość współzawodnictwa z młodymi sportowcami z Polski (zwykle w imprezie bierze udział ponad 200 uczniów szkół polskich). Młodzi sportowcy korzystają także z programu kulturalnego oraz turystyczno-krajoznawczego.

W ostatnich XIII Światowych Zimowych Igrzyskach Polonijnych „Krynica-Zdrój 2018” wzięło udział ponad 500 zawodników, którzy w rywalizowali w 8 dyscyplinach sportowych. W XVIII Światowych Letnich Igrzyskach Polonijnych – Toruń 2017 uczestniczyło ponad 1000 uczestników z 32 krajów świata. Najliczniejsze reprezentacje przyjechały z Czech, Litwy, Ukrainy i Białorusi.

**V ŚWIATOWY
ZJAZD POLONII
I POLAKÓW Z ZAGRANICY**
Warszawa, 20-23 września 2018 r.
ŁĄCZY NAS *wiepodległa*

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Repatriacja

Jeśli uważamy, że jako Polacy jesteśmy wspólnotą, to uznajemy, że niezależnie od tego gdzie żyjemy – w Polsce, na Kresach, w Kazachstanie czy w Ameryce Łacińskiej, ciąży na nas pewne, wobec siebie i tejże wspólnoty, powinności. Wszyscy Polacy, zsyłani i deportowani w wielu kolejnych falach, na obszary od północnych regionów europejskiej Rosji, przez Syberię i Daleki Wschód, aż po azjatyckie republiki dawnego ZSRR, cierpieli dlatego, że byli Polakami i polskością się nie wyparli, mają zatem prawo liczyć na naszą pomoc, pomoc która nie powinna być dobrowolnym darem, a naszą oczywistą powinnością. Jej odrzucenie powoduje zakwestionowanie więzi i wspólnie wyznawanych wartości, które czynią nas jednym narodem.

Spotkanie przedstawicieli Rządu RP z członkami Związku Repatriantów RP

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” było zawsze rzecznikiem masowej repatriacji, obejmującej wszystkich Polaków oraz osoby polskiego pochodzenia, zamieszkujące postsowieckie republiki środkowoazjatyckie oraz Syberię i Daleki Wschód Rosji – było inicjatorem złożenia w Sejmie w 2010 roku społecznego projektu zmiany obowiązującej ustawy, idącego w kierunku przeniesienia finansowania repatriacji z samorządów na Państwo oraz znacznego zwiększenia jej skali.

Przy świątecznym stole – repatrianci z Kazachstanu w Domu Polonii w Pułtusku

Pierwsze Świąta repatriantów w Polsce

Rząd Prawa i Sprawiedliwości, wsparty przez parlament, wprowadza nowe rozwiązania prawne, otwierające szeroko drzwi ojczyzny dla repatriantów. W 2016 roku Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” we współpracy ze Związkiem Polaków Kazachstanie zorganizowało i przeprowadziło w Kazachstanie konsultacje projektu ustawy o zmianie ustawy o repatriacji i zmianie niektórych innych ustaw z potencjalnymi repatriantami. Konsultacje odbyły się w związku z realizacją we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów projektu partnerskiego pn. „Administracja dla repatriantów – wspólnie stworzymy lepsze prawo”.

Zjazd Związku Repatriantów w Pułtusku

ORGANIZATORZY:

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą

Polonia

ŁĄCZY NAS

wiepodległa

Symboliczne rozpoczęcie repatriacji

20 grudnia 2016 r. na zaproszenie Prezesa Rady Ministrów przybyła do Polski 156-osobowa grupa repatriantów z Kazachstanu. „Symbolicznie tym dniem chcielibyśmy rozpocząć repatriację taką, jaka od dawna powinna mieć miejsce” – tymi słowami przywitał repatriantów na lotnisku wojskowym w Warszawie premier Mateusz Morawiecki.

Prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki wita repatriantów na Lotnisku Wojskowym w Warszawie

Oczekiwanie na samolot

Samolot z repatriantami właśnie wylądował

Wręczenie świadectw ukończenia kursu języka polskiego

Repatrianci z nowo otrzymanymi dowodami osobistymi

Repatrianci na dziedzińcu Domu Polonii w Pułtusku

Repatrianci czasowo zamieszkali w Domu Polonii w Pułtusku, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” udzieliło im wsparcia psychologicznego, pomocy w nauce języka polskiego oraz zdobyciu zawodu, który pomoże zapewnić dalsze funkcjonowanie na rynku pracy. Istotną potrzebą było zapewnienie specjalistycznej opieki medycznej dla osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz seniorów.